Немачка 3.00 DEM САД 1.25 USD Швајцарска 2.50 CHF
Шведска 13.00 SEK Аустрија 20.00 ATS
Грчка 300 GRD Енглеска 1.00 GBP

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

18. X 1991. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА LIII ● ЦЕНА: 40 ДИН. ● БРОЈ 2077

Веровали или не!

ПИТОСТ

КРИЈУМЧАР ИЗ КАРНИЕ (ИТАЛИЈА), КАД ГОД ЈЕ ПРЕЛАЗИО ГРАНИЦУ ДА БИ ЗАВАРАО ТРАГ, НОСИО ЈЕ ЧИЗМЕ КОЈЕ СУ УМЕСТО НА ПЕТИ ПОТПЕТИЦЕ ИМАЛЕ НА ПРСТИМА.

НИКОЛАС МАМЕРАНУС

(1550-1615) БЕЛГИЈСКИ ПЕСНИК, ДА БИ ДОКАЗАО ДА ЈЕ ДОСТОЈАН ЛОВОРОВОГ ВЕНЦА, НОСИО ГА ЈЕ ЦЕЛОГ ЖИВОТА, А ОВЕНЧАН ЈЕ СЛАВОМ ТЕК ОНЕ ГОДИНЕ КАДА ЈЕ УМРО.

НАЈФИНИЈЕ ТКАН ТЕПИХ

НА СВЕТУ, РАЂЕН У СТАРИНСКОМ СТИЛУ, ИМА 465 ЧВОРОВА ПО КВАДРАТНОМ ЦЕНТИМЕТРУ, А ИСТКАН ЈЕ 1975. ГОДИНЕ У ФАБРИЦИ „БУКАНЕР ВУЛЕН МИЛС" У ВАРАНАСУ У ИНДИЈСКОЈ ДРЖАВИ УТАР ПРАДЕШ.

ЗВОНИК

ЦРКВЕ У МЕСТУ БОЛИЈЕ СУР ЛЕЈОН (ФРАНЦУСКА) ГРОМОВИ СУ ПОГАЂАЛИ И РУШИЛИ 4 ПУТА.

ВОДА ПОДЗЕМНОГ ЈЕЗЕРА

У ПЕЋИНИ ВАЛКЕНБУРГ НАИЗМЕНИЧНО СЕ СПУШТА И ДИЖЕ СВАКИХ 7 ГОДИНА.

КАМЕНО ДРВО

ВАЈАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ, НАЛАЗИ СЕ НА АЛЕУТСКИМ ОСТРВИМА У БЕРИНГОВОМ МОРУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●● једно научно друштво из Велике Британије направило је топ-листу звукова који нас највише нервирају. Најнеподношљивији је псећи лавеж, следе дечији плач и куцкање усред ноћи. Занимљиво је да при том децибели немају одлучујућу улогу: да би човек побеснео довољно је да чује шушкање целофана у биоскопу, а слично расположење изазива и шапутање.

●●● франкфуртски адвокат Вилхелм Шаф „усвојио" је један 600-годишњи храст висок 25, а пречника 4,5 метара. Он ће плаћати стручњаке који брину о овом „старцу" а добио је и званичну потврду од организације „Старо дрвеће Немачке" чији је циљ да у целој земљи спасава столетна стабла као споменике природе.

●●● ни у једној јапанској болници нема ни павиљона, чак ни спрата, а камоли собе под бројем 4. Објашњење је просто: изговор идеограма за број 4 звучи као и онај који значи „смрт". За Јапанце је овај број нешто као за Европљане 13. У Земљи излазећег сунца не воле ни цифру 9 јер је у читању слична речи „мучење". Овде се срећним бројевима сматрају 3, 5 и 7.

●●● према најновијим подацима које су објавили париски општинари у последње три године број голубова у овом граду се удвостручио и достигао рекордну цифру од сто хиљада птица. Разлог голубије најезде је избацивање из употребе неке врсте „пилуле против зачећа" јер су научници закључили да садржи штетне састојке.

Илустровао: Зоран Петканић Петко

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

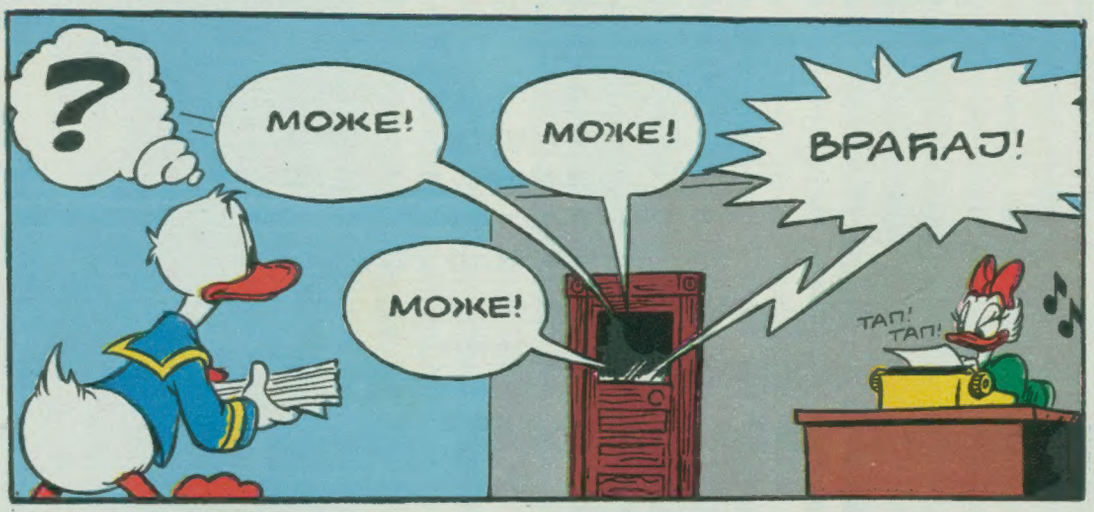

ДРАГА ГАВРИЛОВИЋ, ПРВА СРПКИЊА РОМАНОПИСАЦ

ТРИДЕСЕТ ПРЕДМЕТА ЗА ЈЕДАН РАЗРЕД

Рођена је у Српској Црњи, где и Ђура Јакшић. Ту је била сеоска учитељица, ту је боловала и ту написала оно што није ниједна Српкиња пре ње

Једна од ретких фотографија Драге Гавриловић

Име Драге Гавриловић не налази се у енциклопедијама, школској лектири и прегледима наше књижевности. Али, за историју српске литературе њена појава и дело нису без значаја: Драга Гавриловић је прва Српкиња која је написала и објавила роман, а такав првенац је за сваки народ, његов језик и његову, не само књижевну, историју сигурно догађај који не сме да буде заборављен.

Међутим, њено дело и име доживели су управо ту тужну судбину. Скоро 75 година Драга Гавриловић је била готово непозната, заборављена. За њу и оно што је написала знали су само упућенији у историју српске књижевности прошлог века.

Захваљујући највише упорном истраживању Владимира Миланкова из Српске Црње, данас су нам живот, рад и време у коме је стварала Драга Гавриловић познати.

Кад је 1854. године рођена Драга, као прво од седморо деце осиромашеног трговца Милана Гавриловића, у вишенационалној Српској Црњи живело је преко три хиљаде Срба. Било је то имућно трговачко, занатлијско и ратарско насеље, добро повезано железницом не само с Кикиндом и Вршцем, већ и с Бечом, Будимпештом и Темишваром. Многи напреднији Срби били су претплаћени на савремене књиге и часописе, учи се и говори немачки, француски, мађарски, чак и енглески, из појединих кућа чује се клавир.

При крађи упушкан...

Али, Црњани су, ипак, још живели на патријархалан, готово заостао начин. Поред природних недаћа, као што су суше или кише, које су доносиле тешку глад, харају тада неизлечиве болести – туберкулоза, велике богиње, колера, дифтерија... Од ове последње, коју народ зове вратобоља или гушобоља, умрла је и двогодишња Драгина сестра Даринка.

Имена умрлих, као и узрок смрти, уредно се записују у књигама црњанске цркве. Неке од њих забележио је Дионисије Јакшић, отац песника Ђуре Јакшића, дугогодишњи свештеник у Црњи. Из тих белешки сазнајемо да је Гавра Савин „пао с куће те сломијо врат". На Владимира Савићевог и Андрију Костиног је „пао дуд и убио их", а Драгутин, син Каритона Марковог, „умро је громом поражен". Мита Давидов је „погинуо од бика", Никола Закић је „при крађи упушкан", а Јудита, кћи Ђорђа Карањанца, стара 18 година, „у превеликој љубави и фантазији отрова се сарациком"! Овом отровном биљком своје животе су окончале и Јулијана, кћи Спасоја Јоциног, Јекатерина, супруга Младена Јосифова и Рахила, супруга Симе Тодоровог...

Жене су за кућу и рад

У тој и таквој Црњи Драга ће, и као учитељица и као писац, покушати да се избори за другачији, бољи и здравији живот породице и друштва, нарочито жене. Настојећи да просвети тадашње девојке, супруге и мајке, осуђиваће вековно схватање да им је цео живот везан за кућу, мужа, рађање, рад.

На просвећивање саме Драге, тачније Драгиње Гавриловић, одлучујуће је утицао њен отац Милан. Иако је била прешла двадесету, Драга се, уз помоћ оца и његових пријатеља, уписује 1875. у чувену сомборску учитељску школу. Ваља напоменути да је нарочитим прописом тек 1871. и девојкама дозвољено да буду ученице ове цењене установе. А о каквој је школи реч најбоље говори списак предмета који преписујемо са Драгиног сведочанства из трећег разреда школске 1877/78.

Дакле: „наука хришћанска, физичка антропологија и дијететика, психологија, историја педагогије, дидактика и методика, српски језик с писменим саставцима и повесницом српске књижевности, старославенски језик, мађарски језик, немачки језик, рачун, геометрија, земљопис с

Илустровао: Брана Јовановић

особитим обзиром на отачаство, општа повесница с обзиром на српску и отачаствену, наука о земаљском уставу, природопис, физика и хемија, поука о кућарству, црквено појање, хармонично појање и певање, музика, краснопис, цртање геометријско и слободном руком, гимнастика, женски ручни рад, практичан рад у народној школи". (Шта ли би на ово рекли данашњи средњошколци?!). Занимљиво је да оцене у то време иду обрнутим редом вредности од данашњих: најбоља је јединица, а најлошија – петица.

На првој страни „Јавора"

Иако је већ тада „сува болест", односно туберкулоза, све више нагризала и Драгу, она је у јуну 1878. ипак положила тежак учитељски испит и „проглашена да је способна за учитељицу у српским школама". Исте године у „Јавору", цењеном „листу за забаву, поуку и књижевност", чији је власник доктор Јован Јовановић Змај, двадесетчетворогодишња Драга објављује у броју 49 песму „У спомен Ђ. Јакшићу" спевану „У Срп. Црњи у Банату" поводом смрти знаменитог земљака.

Ови стихови, као и неки други објављени такође у „Јавору" и у познатом „Невену", немају већу књижевну вредност. Показаће се ускоро да је проза, тачније приповетка, Драги много ближа и да се она у њој сналази боље и лакше него у песмама.

У једанаест бројева, дуже од два и по месеца, „Јавор" 1884, објављује у наставцима прву приповетку Драге Гавриловић „Из учитељичког живота". Чак седам пута наставци су штампани на насловној страни.

Личност, живот и судбина сеоске учитељице, проткани уочљивим аутобиографским подацима, најчешће су теме прозе Драге Гавриловић. Осећајући у сопственом животу честе прекоре примитивне средине да су за сваку појаву неморала криве управо просвета и учитељице, Драга ће искрено и упорно, свим срцем, до краја живота бранити њихову част и углед.

Учионица у магази

У рукописном одељењу Матице српске у Новом Саду чува се документ под насловом „Списак мојих књиж. радова". По несигурном сећању писала га је сама Драга Гавриловић наводећи 35 разних дела, од приповедака и чланака до „причица из живота удатих женскиња". Неки од назива указују на њихову тематику и карактер: „Баба девојка", „ДЕВОЈАЧКИ РОМАН", „Благословено рицин уље", „Она је – срце му каже", „Зашто грех напредује", „Њен грех", „Неколико искрених речи", „За што деца не поштују родитеље као што би требало!", „Не, само то не!", „СЕОСКИ РОМАН", „Патница"...

У априлу 1889. Змајев „Невен" почиње да штампа најзначајније дело Драге Гавриловић – „ДЕВОЈАЧКИ РОМАН". То је први роман у српској књижевности који објављује жена.

Драга тада има 35 година, учитељица је у родној Српској Црњи која има око 3500 становника, а свака породица просечно шест чланова. Живи тегобно: због болести често одсуствује с наставе, учитељска плата је мала и најчешће нередовна јер за то новца нема... Школску годину уочи појаве „Девојачког романа" Драга учи црњанске девојчице у тамној магази свог оца: деца су седела у кругу, на поду, а једна једина столица била је за учитељицу. У то време она је десет година учитељевала с Марком Јакшићем, рођеним братом познатог песника.

Кад се сагледају све ове тужне животне околности, Драгин смели подухват да напише роман може да се сматра истинским подвигом.

После 31 године мукотрпног учитељевања пензионисана је, болесна и изнурена, у мају 1912. Умрла је од грудобоље, у Српској Црњи, 12. фебруара 1917, у шездесет трећој години, не дочекавши никога кога би волела и ко би је волео. Сахрањена је на „новом" црњанском гробљу, у породичној гробници.

Иван Лончар

У КЕНИЈИ

АБДУЛ ЈЕ ОТИШАО У ВЕЧНОСТ

Данас слонови много слободније ходају Кенијом. Највише воле да позирају учесницима фотосафарија.

Када је запретила опасност да се истребе највећи копнени сисари, власти су донеле закон о забрани лова. Иако су казне за ловокрадице строге, слоновача многе и даље неодољиво привлачи. Зашто су сељаци из покрајине Меру тужили слонове?!

Вест је била веома важна, те не чуди што је неколико пута објављена на Радио-Најробију и што се у најугледнијем кенијском дневнику „Кенија тајмс" нашла на првој страни. Била је, чак, и црно уоквирена. Кенијско Министарство за лов и туризам известило је – био је 2. децембар 1978 – да је „умро најстарији и највећи слон у источној Африци, у свету чувени Абдул".

Није у питању никаква грешка у преводу: у званичном саопштењу уистину је стајало „умро". Абдул је, наиме, био годинама симбол Кеније, земље слонова и сафарија, безмало институција и понос земље коју екватор дели на пола. Због тога је посебним указом тадашњег председника Џома Кенијате 1976. стављен под заштиту државе и од тада се данонoћно налазио под будним оком ловочувара.

У вести је даље писало да су његово тело стражари открили поред појила у националном парку Марасабит, на северу земље. Процењује се да је Абдул имао око 60 година, а његове кљове (заједно) тежиле су преко 130 килограма. Заједно са својим блиским рођаком Ахмедом, који је умро две године раније и чије се препарирано тело налази у кенијском Националном музеју у Најробију, Абдул је био познат свим љубитељима сафарија. И не само њима.

Абдул и Ахмед су, уз помоћ филмске траке, обишли свет. Тутњали су саванама поред Грегори Пека, Сузан Хејворт и Аве Гарднер у филму „Снегови Килиманџара", снимљеном по новели Ернеста Хемингвеја. Непрестано су се врзмали и у бескрајној ТВ-серији о Кларенсу, оном чувеном зрикавом лаву. И одатле су избегли у историју, бар ону кенијску...

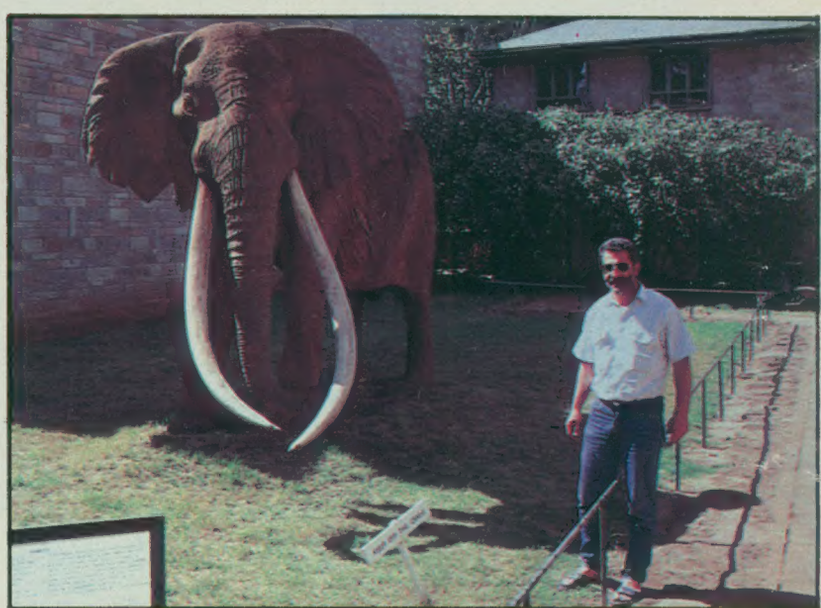

Наш репортер поред препарираног слона Ахмеда у Националном музеју у Најробију.

Прво пуцај, па питај

Деценијама су Кенију, с правом, називали земљом слонова. Све док нису пристигли ловци. А да би неко заслужио титулу „великог ловца", морао је на овим просторима да устрели једну од животиња које се сврставају у такозвану „велику петорку" – лава, леопарда, носорога, слона и бафала. Масакр је започео кад су на светском тржишту вртоглаво порасле цене слоноваче. Неподмитљиви подаци говоре да је, рецимо, само 1976. у источној Африци побијено безмало 400 хиљада слонова. Исте годи-

У Момбаси, на обали Индијског океана, сачекују вас кљове у камену, као симболи Земље слонова.

Снимио: Зоран Грујић

не, забележиле су надлежне службе, само у Хонгконг извезено је 710 тона слоноваче.

Кенијске власти су у потрази за дневном зарадом дале богатим ловцима са Запада неколико хиљада дозвола за одстрел највећег копненог сисара у свом највећем националном парку Цаво. И онда су се, да ли на време, ухватили за главу. Само у Цаву је за две године – 1976. и 1977. – убијено 16.000 слонова.

Времена за чекање више није било. Бројка од око 120 хиљада слонова, колико је установљено да их је било шездесетих година нашег века, троструко се смањила. И онда је, угледом првог кенијског председника, Џомо Кенијата донео одлуку да се у Кенији сваки лов законом забрани. Закон је донет маја 1977, а 12. децембра исте године, на Дан независности Кеније, ступила је на снагу одлука о забрани трговине слоноваčом и свим прерађевинама од коже дивљих животиња.

Од тада је званичан лов у Кенији, земљи по пространству два пута већој од наше, тек пуста жеља. Може да се лови само фотоапаратом или камером. Фото-сафари је заменио бесомучно убијање. Јер, казне су више него строге: за убиство било које животиње, од најмање антилопе дик-дик до лава, казна је пет година робије, а за слона и носорога, најомиљеније мете ловокрадица, најмање седам. И још нешто: ако ловочувари затекну ловокрадицу поред убијеног слона или носорога, имају право да пуцају без питања.

Где су слоновска гробља?

И поред тога, причао нам је недавно црнопути Николас Тети на путу кроз пространства Кеније, ловокрадице и даље не одустају. Зову их „паучерси" и лове углавном слонове (због кљова) и носороге (ради наводно чудотворног дејства рога). Тети им, без икаквог устручавања, признаје храброст:

– Они су – каже – по правилу, пензионисана висока војна лица. – Мада су изузетно добро наоружани, ваља стиснути петљу и ући у џунглу и савану, међу звери. И то ноћу. Уз то, ту су и ренџери, ловочувари у националним парковима. А Кенија их има 27 и заузимају десет одсто од целокупне површине наше земље. Међутим, сасвим сигурно знам: да није донесен закон о забрани лова, ми бисмо данас многе животиње могли да видимо једино у старим сликовницама...

Да прича Николаса Тетија о неустрашивости и безобзирности ловокрадица није пуко прекрачивање доколице поред логорске ватре у афричкој ноћи, сведочи и податак да је наш комби, на путу од националног парка Амбосели испод Килиманџара до Килагуни лоџа у Цаву, ишао у колони и под заштитом неколико ренџера. Пут који траје неколико сати води, иначе, кроз саване и врло је могуће да се налети на „паучерсе". А тада је пуцњава прилично извесна, све друго није.

У овој причи о слону и његовом једином непријатељу човеку занимљиво је рећи да ове грдосије – високе до 3,5 метра и дугачке преко 4,5 – на својеврстан начин лишавају човека свог главног оружја и оруђа, дакле кљова. Кад неко из крда угине, други слонови (по правилу два-три) прекрију га огромном гомилом грања, изваде му кљове и односе некуд у планину. Тамо их, тајно, разлупају и изгазе. Да човек не дође до њих. Прича да постоје слоновска гробља, припада, кажу нам они који то поуздано знају, холивудским причаоницама афричке стварности. Јер, слонови, који су иначе врло покретљиви и могу за дан и ноћ да

НАЈСКУПЉИ ЗУБИ НА СВЕТУ

ХОЋЕ ЛИ МАМУТИ СПАСТИ СЛОНОВЕ?

Трговци слоноваčом открили су нови извор снабдевања – далеки Сибир где у замрзнутој земљи лежи на хиљаде мамута са скупоценим џиновским кљовама

Два су часа иза поноћи, а сунце сија... Тако нешто могуће је само иза поларног круга док трају чувене беле ноћи. У облаку прашине који је подигао хеликоптер група страних новинара спушта се на Бјелковски, једно од Новосибирских острва. На обалу искачу два јакутска

Прерачунато у цене на светском тржишту слоноваче, овај трапер на рамену носи један „мерцедес". Али, он мора да га преда предузећу, тако рећи, буд зашто. Међутим, шверц цвета ли цвета. Научници траже да се заштити овај јединствени палеонтолошки извор, засад узалуд. Ипак, јапанска понуда да овде оснују компанију за ископавање слоноваче изазвала је велику полемику у СССР.

превале и до 200 километара, остављају свог угинулог саплеменика на месту где је отишао међу звезде (како верују нека кенијска племена) и враћају се после два-три месеца кад хијене и остали стрвинари заврше свој посао, а онда кости разносе унаоколо. И то су једини остаци угинулих животиња који могу да се нађу у тропским дивљинама. Разлог: тако су велике и чврсте да је чак и гљивама и бактеријама потребно много времена да их униште.

Данас слонови ипак много слободније ходају Кенијом. Многобројним учесницима фото-сафарија често позирају, попут својих славних претходника Абдула и Ахмеда. Стигли су чак и на саобраћајне знаке, као упозорење возачима „Пазите, слонови!".

Да слоновима није нимало лако с људима, сведоче претходни редови. Ови који следе говоре да, понекад, ни људима није лако с њима. Посебно откако их закон штити. И тако су се пре десетак година срели на суду. Човек и слон. Истина, слон није био ту, суђено му је у одсуству. А тужили су га земљорадници и сточари покрајине Меру због уништавања летине, система за наводњавање и за „душевну окрутност".

Бранилац туженог, Министарство за лов и туризам, успео је да нађе олакшавајуће околности. Била је, доказали су, велика суша, а слоновима је потребно дневно више од 100 литара воде. Уз то, сва оближња стабла баобаба, дрвета високог и преко 20 а стабла обима и до 9 метара, слонови су већ оглодали. Суд је донекле уважио разлоге одбране, слонове казнио ус-

трапера, Виктор и Генадиј Васиљев, с карабинима о рамену. За њима Анатолиј Дорошченко, шеф службе за заштиту човекове околине у Тиксију, с пецачким штапом у рукама, а онда новинари. Ту је и храна за три дана, ракете за случај опасности.

– Видимо се прекосутра – каже пилот – ако време буде повољно – и „Ми-8" нестаје у магли која се изненада спустила.

Пуцањ у џиновског пацова

Колиба од набијене земље једино је уточиште, а около само огромне санте леда које ударају једна о другу уз необичан металан звук. Пустош као првих дана рађања човечанства. Новинари из разних западних земаља стигли су у Јакутију, највећу аутономну област у саставу СССР која заузима чак 3.103.200 квадратних километара сибирског пространства а насељава је свега 664.123 становника (Јакути 46 одсто а Руси 44 процента). Зими овде температура зна да падне и до –50°С, а највиша у јулу достигне једва 18–19°С. Обалски појас уз мора, која су заправо заливи Северног леденог океана, покривена су тундрама с маховинама и лишајевима а унутрашњост прекривају густе сибирске шуме...

Сибир је одувек био место где су прогањани политички затвореници – од Царске, па до Совјетске Русије, али Сибир је у исто време и „обећана земља", пребогата рудним благом, златом, дијамантима, с многим градовима подигнутим на лединим између којих се, поготово зими, одвија искључиво авионски саобраћај. На крајњем приобалном простору и поларним острвима која су тако мало истражена, у бескрајној и нестварној геометријској слагалици од ледених санти и тундре, налазе се најбогатија налазишта мамута које је ловио прачовек, савршено чувана током хиљада година у залеђеној арктичкој земљи.

Два су се трапера већ изгубила у магли успут, искусним покретима штапом, ударајући сваку сумњиву грану. Јер, кљове највише личе на стабла која после пролећног отапања вода избаци на обалу. Сваке године Виктор и његов брат сакупе на тај начин десетине и десетине килограма слоноваче. Али, много веће богатство крије се у огромним пукотинама које се у земљи отварају почетком сваког лета. Ту се могу наћи не само кљове мамута већ и цели скелети, па и комади меса замрзнути 10.000 година.

На жалост, овог јутра на обали острва Бјелковски ни трага од мамутског зуба. Трапери ће их потражити на другом месту. Крећу према тундри. Два сата, четири, шест сати кроз мочвару у коју упадају до пола листа јер се тло одмрзло само на површини. Бескрајно пешачење које они одлично подносе, али новинари су се задували. Одједном нешто огромно бело штрчи усред пустиње. Кљове! Праве кљове! Виктор им даје знак да се повуку, скида карабин и опаљује први метак да би одбио комадић кости и проверио квалитет слоноваче. Одјекује други метак у празно. – Зашто? – питају странци. Према старој јакутској легенди мамут је џиновски пацов који живи у дубинама и повлачи за собом у земљу све који га виде и дотакну.

По врху који вири Виктор претпоставља да је кутњак дугачак око 4 метра а тежак близу 200 килограма, може се само наслутити колика је џиновска животиња којој је припадао. Браћа почињу да копају и мада је температура једва неколико степени изнад нуле, ускоро се купају у знојu. Зуб је заривен дубоко у земљу, а они не успевају да је разбију јер је тврда као бетон. Да би извукли кљову, морају да се врате по примитивни апарат који производи пару: старо бензинско буре као пећ, две канте бензина, гумено-црево, гвоздену шипку и дрва за ложење – све то доносе на својим раменима. Затим сатима и сатима убризгавају пару у тло, копају и избацују блато увек се изнова питајући шта ће открити на крају: костур, целу животињу или чак и пећинског човека?

Иван Спиридонов, директор занатског центра Сардана, јединственог на свету који се бави слоноваčом од мамута. Годишње му кроз руке прође тоне и тоне слоноваче, а да он од тога има само скромну плату. Шверцери зато од једне акције зараде стоструко више.

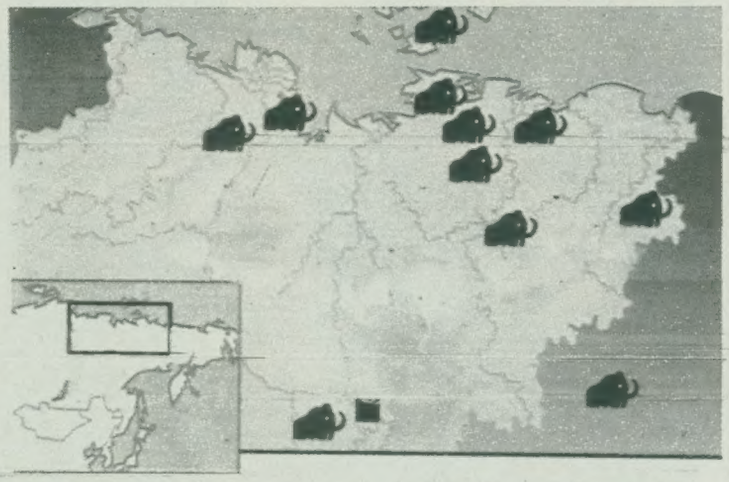

Сибир: области у којима су откривени мамути с драгоценим кљовама. На обали Северног леденог океана и Новосибирским острвима сваке године после отапања снега редовно се појављују савршено очувани мамути који у замрзнутој земљи леже још од времена предисторије. Јакутија, земља мамута, највећа је аутономна област СССР, заузима површину као 12 Југославија.

18 хиљада за килограм

Док су данас у свету слонови заштићени законом, кљове мамута, за које су дуго знали само научници, откопавају се без милости и продају по цени од 800 долара по килограму. То је, наравно, сума о којој јакутски ловци могу само да сањају јер по уговору све пронађене кљове морају да испоруче државним колхозима по цени од 70 рубаља (240 динара) по килограму.

ловно (ваљда до следеће суше), а земљорадницима и сточарима покрајине Меру одредио одговарајућу надокнаду из касе поменутог Министарства. (Можда ова епизода и није тако ръава поука за оне наше људе и крајеве који понекад муку муче с медведима, такође под заштитом закона?!).

Петар Милатовић

Већ пуних двадесет година разни „геолози" стизали су, углавном из Лењинграда, и теренским возилима сакупљали тоне и тоне кљова уништавајући тундру булдожерима. Власти у Москви гледале су на то кроз прсте јер су се успут од ове трговине обогатили и многи функционери. Промене које су у земљи настале доласком Горбачова и „перестројке" прекинуле су тај ланац ћутања. Али, зато су се појавили разни национални и регионални интереси, па и екологија и као права брига и као параван за нове амбиције. Речи „мамути Јакутије" данас су синоним за „волгу" или у последње време „тојоту" јер су Јапанци пронашли начин како да „оперу" шверцоване товаре слонове кости из Африке представљајући их као мамутске. Од ове трговине у ствари сви имају користи, сви осим природњака.

Узнемирени научници истичу да Јакути немају ни начина ни знања да проуче јединствене примерке до којих могу да дођу приликом ископавања и да домаћи и међународни апетити прете да ускоро униште све како би се докопали скупоцених кљова. Геолози оптужују ловце да су досад највећу штету нанели Новосибирским острвима у Источном сибирском мору. Међутим, због тога никог не боли глава. Шверц и даље цвета јер полиције практично и нема на овом огромном ненасељеном пространству, великом колико трећина европског континента с густином насељености од 0,17 становника по квадратном километру!

Десет хиљада година после свог изумирања мамути су поново актуелни. Јер, они су повод за постављање питања о укупном коришћењу природних богатстава СССР и односа између разних народа који га чине. Питање које је утолико важније што у овој области, на крају света, богатој угљем, калајем, оловом, цинком и гвожђем има не само злата, дијаманата већ, изгледа, и нафте.

Припремила ***В. Милићевић***

МА ШТА КАЖЕШ

МУЧИТЕЉСКА СТРАСТ

„Од свих наших мана и страсти вероватно је најтеже победити сујету звану понос. Борите се с њим, гушите га, потискујте га колико вам драго, он ће увек остати да живи. Чак и када, најзад, убедим себе да сам га превазишао и савладао, доживљено понижење наставиће и даље да ме мучи."

Бенџамин Френклин

ПИТАЈ БОГА

Мој синчић ме непрекидно бомбардује питањима на која не знам увек шта да кажем.

– Само Бог зна све одговоре – рекла сам му једном у очајању.

Два минута касније ново немогуће питање.

– Немам појма! – одговарам.

Он, после часка размишљања:

– А како би било да питаш Бога? ■

ГЕНЕРАЦИЈСКИ КРУГ УНАТРАГ

Мој чукундеда је галопирао на коњу и смртно се плашио возова. Мој прадеда је путовао возом и ужасавао се аутомобила. Мој отац је возио аутомобил, али га је хватала паника од авиона. Ја путујем авионом, али ме је страх да седнем на коња. ■

КАО НЕВЕРНА ЉУБАВ

Да ли знате шта је најгоре када зарађујете много новца? Чим сте га стекли, навикавате се на њега, сматрате га драгим чланом породице и патите при самој помисли да он једног дана може да вас остави и оде код неког другог. ■

УСЕДЕЛИЦЕ У УЧИТЕЉИЦЕ

На свечаности одржаној у колеџу Смит примадона Беверли Силз испричала је шта се догодило када је, као сасвим млада девојка, објавила породици како има намеру да постане оперска певачица.

Отац је одговорио: „Најбоље би било да се што пре удаш и добијеш децу. Приступне жене не шепуре се по позорници. А, ако се покаже да ћеш остати уседелица, послаћемо те у колеџ да постанеш учитељица. То је цењено и поштено занимање за неудате жене."

Мајка је на то одвратила: „Али она хоће да постане оперска певачица!"

А отац: „Оба наша дечака ићи ће у колеџ и биће мудри и образовани, а она ће лепо да се уда и заборави лудорије."

Мајчина је била последња: „Дечаци ће свакако у колеџ и биће мудри и образовани. А она неће бити паметна и образована. Она ће бити оперска певчица!" ■

ЦРНО И РУЖИЧАСТО

Отац два дечака, од којих је један песимиста, а други оптимиста, одлучио је да их на време одучи од таквих опасних крајности у погледима на живот. Купио је тону играчака и кришом их ставио у собу песимисте, а у гаражу сместио кола пуна балеге намењена оптимисти.

Сутрадан је чуо како песимиста у својој соби горко плаче.

– Зашто се, сине, не забављаш својим лепим новим играчкама? – нежно га је упитао.

– Не смем. Плашим се да их не покварим! – зајецало је дете.

Отац је очајнички одмахнуо главом и упутио се у гаражу где је угледао оптимисту како, убрљан до очију, копа по балеги.

– Шта то радиш, несрећниче? – завапио је отац.

– Тата, татице, сигуран сам да је унутра сакривен пони! ■

Илустровао: Зоран Петканић Петко

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

© 1991 by King Features Syndicate, Inc World rights reserved

ТРЦКАЛИЦА ЗА ЈАХАЊЕ

Прототип првог Дајмлеровог мотоцикла данас је изложен у „Мерцедесовом" музеју у Штутгарту

Израђен 1885. године, Дајмлеров мотоцикл имао је машину од 264 cm³, а могао је да развије брзину од 19 километара на час

Међу онима који се данас диве суперснажним и брзим мотоциклима мали број зна да је претеча тих „сузукија", „кавасакија" или „хонди" био од дрвета. Да, баш тако. Први мотоцикл са мотором на унутрашње сагоревање имао је оквир од тврдог дрвета, велике дрвене точкове, као на запрежним колима и високо постављено седиште слично седлу. Начинио га је немачки инжењер и проналазач Готлиб Дајмлер 1885. године. Покретао га је четворотактни мотор запремине 264cm³, а могао је да развије брзину до 19 километара на час.

Додуше, бројни проналазачи и градитељи пре Дајмлера покушали су да на бицикл уграде мотор. Међу њима су, рецимо, Француз Пере, Американац Рупер или Италијан Мурниготи. Њихови мотори, међутим, били су парни и брзо су се показали као непогодни за лако возило као што је мотоцикл, између осталог и због тога што су морали да се ложе. Зато је већина историчара једногласна: први прави мотоцикл је Дајмлеров јер је он први уградио мотор са унутрашњим сагоревањем.

А када се овај познати конструктор посветио моторима са унутрашњим сагоревањем, ни на крај памети му није било да ради на усавршавању мотоцикла нити га је то иоле занимало. Дајмлер га је начинио само зато да би проверио своју машину која, једноставно, није била довољно снажна да покреће возило на четири точка, па се зато одлучио за два.

Часовник с клатном

Седамдесетих и осамдесетих година прошлог века мотор са унутрашњим сагоревањем имао је примену само у индустрији и нико није размишљао да би могао да се угради у неко возило. Нимало чудно ако се узме у обзир да је, рецимо, мотор од 10 коњских снага био тежак четири тоне, а онај од 20 чак шест тона.

Једини коме је пало на памет да оваква машина може да послужи и за вожњу био је Готлиб Дајмлер, син пекара, који је управо зато и напустио посао у фабрици Николаса Ота, конструктора четворотактног мотора са унутрашњим сагоревањем, и почео да ради за свој рачун. Стакленик куће претворио је у радионицу и бацио се на посао с једним јединим циљем: усавршити Отову машину.

Први мотор, израђен уз свесрдну помоћ Вилхелма Мајбаха кога је Дајмлер „украо" из Отове фабрике, завршен је 1884. године. Био је то једноцилиндрични хоризонтални мотор са, за оно време, огромним бројем обртаја – 600 у минуту. Међутим, хоризонтални цилиндар оне-

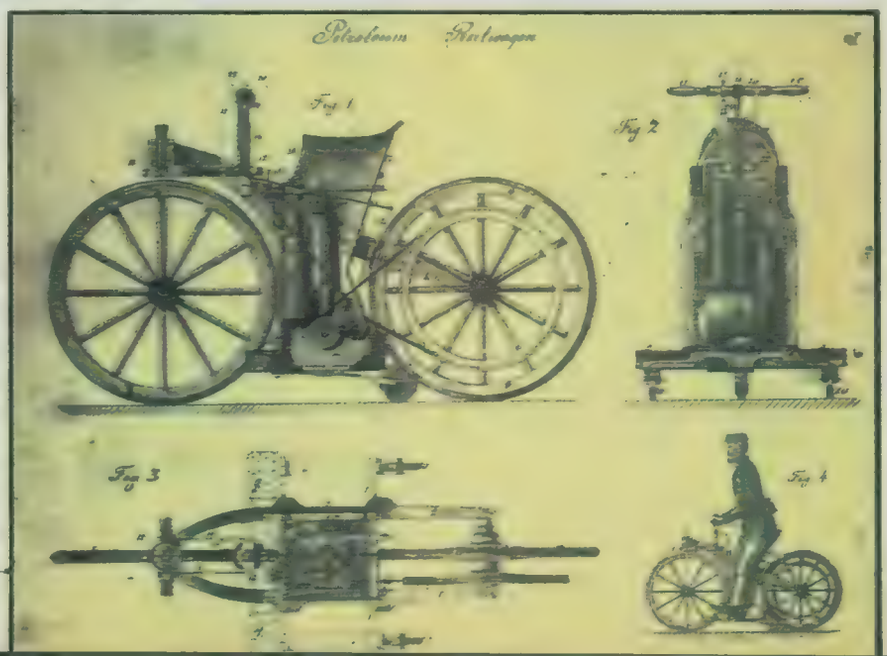

Нацрти за мотоцикл које је Дајмлер приложио Краљевској канцеларији за патенте

могућавао је уградњу у возило, па су два конструктора из Канштата морала да израде други, вертикални мотор, који је приказан 3. априла 1885. године, а због свог облика одмах је прозван „часовник с клатном". Имао је неке предности које су преузели сви касније конструктори мотора са унутрашњим сагоревањем. Замајац који се, рецимо, увек налазио споља смештен је у херметички затворену кутију и тако заштићен од прашине.

Дајмлерова превара

Да би доказао практичну примену свог проналаска, Дајмлер је израдио нацрт бицикла са мотором. Мајбах је то одмах спровео у дело и тако је настало, како је Мајбах касније написао, „возило за јахање". Краљевска канцеларија за патенте из Берлина издала је 29. августа 1885. године Дајмлеру одобрење за „возило са мотором на гас или нафту". А у овом називу крила се мала Дајмлерова подвала. Он, заправо, никада није замислио да његов мотор покреће гас, а нафту је у захтеву поменуо само да би прикрио праве намере. Како је Дајмлер био чврсто уверен, једино погодно гориво био је бензин, у оно време сматран за веома опасну експлозивну смешу. Да се, случајно, због бензина примена његовог патента не доведе у питање, Дајмлер је навео нафту иако су све претходне пробе изведене са бензином.

„Возило за јахање" свечано је први пут приказано 10. новембра 1885. године. Шеснаестогодишњи Дајмлеров син Паул на њему је прешао три километра. Први резултати нису били охрабрујући па је уследило још неколико пробних вожњи. Овога пута смењивали су се Мајбах и његов син Карл. Градитељи су најзад били задовољни јер су доказали да њихов бензински мотор може да покреће возило.

Пешаци и црвене заставице

За разлику од машине, сам мотоцикл није баш положио испит. Јер, што се удобности тиче, „возило за јахање" добило је још један надимак – „трцкалица". Дајмлера то није нимало забрињавало јер га та „трцкалица" није ни занимала. Брзо ју је одбацио, вероватно раставио на делове и заборавио. Он је већ мислио на будућност и аутомобил.

У сваком случају, усавршавањем Отовог мотора Дајмлер је утро пут бројним градитељима мотоцикла. Тако су већ 1894. године Немци Хилдебранд и Волфмилер у Минхену први почели производњу мотоцикала у малим серијама док је фирма „Де Дион Бутон" прва успела да изради заиста поуздан мотоцикл. Од 1895. до 1899. произведено је 20.000 таквих троточкаша, што је за оно време била огромна бројка.

Првих година 19. века настале су велике „школе", посебно италијанска, немачка и америчке. Једино су Енглези, који су касније преузели вођство у производњи мотоцикала, у првим пионирским данима заостајали. Разлог су били строги законски прописи. Према њима, на 60 метара испред сваког возила које је саобраћало Уједињеним Краљевством морао је да трчи пешак и маше црвеном заставицом како би упозорио пролазнике да наилази опасност. Исти тај закон ограничавао је и брзину кретања: две миље (мало више од три километра) на час у граду и четири миље (шест и по километара) на час ван града.

Припремила ***В. Минић***

ЖИВОТ ЈЕ ПОМАЛО ОПАСАН, АЛИ ТАКО ЖЕЛЕ ЉУДИ

Неки, очигледно залудни, научници са Универзитета у Питсбургу, америчка држава Пенсилванија, злурадо су објавили свету да туш ослобађа отровне хемијске материје. И тако, док се сапуњамо весело певајући омиљене купатилске арије и не слутећи ништа, те супстанце из воде претварају се у пару излажући нас отровима чак десет пута јачим од оних које смо принуђени да пијемо из те исте воде, али из друге чесме.

Ако вас то није уздрмало, размислите о једној другој веома распрострањеној делатности: руковању новцем. Према опитима двојице научних генијалаца са Универзитета у Луисвилу, савезна америчка држава Кентаки, тринаест процената металног новца и чак четрдесет два одсто папирног преносиоци заразних болести. Закључак: клоните се пара, нису добре! За здравље.

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

НИСУ ЉУДИ КРИВИ

Најновија вест гласи: човек уопште није крив за стварање озонске рупе изнад Антарктика! То су закључили сарадници Медонске опсерваторије у Француској, а ево и како. Пошто су проучили спектре звезда и снимке неба начињене с Антарктика 1958. године, у време кад ни аеросолних мехурића а ни фрижидера није било у тако великом броју као данас, астрономи су утврдили да је тада на небу изнад Јужног пола владала несташица озона. Као што знате, до сада се основним кривцем за настанак озонске рупе сматрао фреон који у атмосферу стиже из разних спрејова (па и дезодоранса) као и старих, одбачених фрижидера.

Откриће до кога су Французи дошли на основу архивских снимака потврђују и докази неких угледних научника који сматрају да је озонска рупа природна појава која је постојала много пре но што је 1985. откривена и да је изазивају чисто природни узроци (на пример вулкански гасови) без икаквог удела човека.

ЛЕОНАРДО, НИСИ У ПРАВУ!

Ово су речи научника из Јерусалимског центра за библијска истраживања после анализе фреске „Последња вечера" коју је Леонардо да Винчи насликао на зиду трпезарије миланског самостана Санта Марија дела Грације (1495–97), а која се сматра првим монументалним делом Ренесансе. Истраживачи из израелског центра, међутим, тврде да је велики уметник при том допустио себи читав низ грешака. Ево прве: поредећи многобројне јеврејске и рим-

КЛОНИТЕ СЕ НОВЦА, ЗАРАЗАН ЈЕ!

Килажа тридесет одсто већа од нормалне скраћује животни век за три и по године, немаштина за две, а свака попушена цигарета за по десет минута. С друге стране, вероватноћа да се страда у авионској несрећи износи свега један према осамсто хиљада

Тако, отприлике, изгледа како свака ствар на овом свету само вреба згодну прилику да нас клепне и да је све што човек ради, од мешења хлеба до лумперајке, штетно.

Најмањи ризик за највеће страхове

Да ли је овај наш свет заиста толико опасно место? Ако се осврнемо у прошлост, видећемо да је он данас много здравији и безбеднији него икада раније. Продужење просечног људског века један је од доказа за такву тврдњу. Није, значи, чудновато то што је свет толико крцат ризицима, него је просто невероватно што је просечан човек, нарочито ако није научник, изгледа лишен способности да их тачно процени.

Није вероватно да ће нам се ствари којих се највише плашимо – рецимо да нас убију приликом пљачке, да погинемо у авионској несрећи или умремо на операционом столу – заиста и догодити. „Ми смо потпуни аналфабети ризика", тврди један стручњак за те ствари, „и имамо сасвим искривљене погледе на стварне животне опасности!"

Вероватноћа да се страда у авионској несрећи износи један према 800.000, па испада да је лакше умрети од гушења погрешно прогутаним залогајем. Ризик да ћемо погинути док се бавимо неким спортом двоструко је већи него да ће нас неки незнанац на смрт избости ножем зато што смо му се нашли на путу у злодело. А изгледи да се умре на операцији услед лекарске грешке или медицинских компликација минимални су: један према 84.000

Тринаест громова уместо милијарди

Када је реч о фактору ризика, већина нас оперисана је од процењивања вероватноће. Када следећи пут купите листић за лото, присетите се како је тринаест пута вероватније да ће вас ударити гром него да ћете постати лутријски милијардер. Ово је само безазлен пример.

Осигуравајућа друштва у стању су да, са задивљујућом тачношћу, просто памет да вам стане, предвиде како и због чега ћемо настрадати или доживети крајњу непријатност. У израчунавању премија, на пример, амерички осигуравајући заводи знају да ће у Сједињеним Државама за годину дана око 765.000 особа умрети од срца и оболења крвних судова, 68.000 од запаљења плућа, 2.000 од туберкулозе, 200 услед дављења у води, 100 од удара грома, 100 као жртве урагана и 50 од уједа отровних змија или убода осица.

Ови подаци су из 1989. године и, наравно, што ризичнија група то мања одштетна премија. Нико није луд да баца новац кроз прозор, понајмање експерти за смрт и несреће.

Други стручњаци могу вас обавестити да ће вам килажа 30 одсто већа од оне која вам следује скратити живот за три и по године; сиромаштво за две. Нежење ће живети десет година мање од својих браком везаних пријатеља, док су неудате жене у повољнијем положају пошто ће их стање уседелица отерати у гроб само четири године пре њихових удатих сапатница.

Неки од ових рачуна тачни су до невероватности, веровали ми у њих или не. Израчунато је, на пример, да свака попушена цигарета скраћује живот за десет минута. Па сад пушите и смејте се до миле воље!

Спремни смо на опасност – несвесно

Готово да не постоји случај који је промакао будном оку стручњака за статистику. Ако, рецимо, ставите на себе појас или хозинтрегере, вероватноћа да ће вам се обе те ствари истовремено откачити и да ће вам панталоне спасти само је једна у 36.000 година.

Међу стручњацима друштвених наука повремено завлада манија предвиђања стопе смртности. Пре неколико година канадски психолог Џералд Вајлд приметио је како је у западном свету стопа смртности услед насиља или несрећног случаја чудновато слична током целог овог века без обзира на технолошки развој, за први случај, и далеко већу безбедност за други.

Он је појаву изучио, размислио и исповртео теорију, назвавши је „омеостазом ризика", према којој су људи спремни, тачније речено, теже да прихвате известан ниво ризика. А, када се одређеној активности да виши степен сигурности, људи ће већ наћи начина да поново успоставе онај стари. Наравно, несвесно.

Када се, на пример, направе одличне аутостраде, шире и са више трака од ранијих, возачи се осећају сигурнији и возе стрмоглавце поништавајући тако све добре стране нових путева, па смо опет тамо где смо били раније. Само што све шљашти и лепо изгледа.

Друга испитивања су показала да се, када раскрсница постане безбеднија, број саобраћајних удеса на том месту нагло смањује, али зато повећава на другој тачки или дуж тог истог дела пута, све док се смањење на раскрсници не надокнади.

Како се зваше то острвце?

У стварности не постоји начин да се избегну ризици свакодневног живота. Због тога је препоручљиво држати се закона вероватноће и ризика који иду у нашу корист. Запамтите, ипак, да чак ни идеалне околности нису довољне за бекство од њих.

Прича се да је један богати амерички бизнисмен по имену Вилсон, ојађен великом кризом тридесетих година овога века и очајан због пораста стопе криминала која је из ње проистекла, 1940. године продао своју огромну кућу са све хацијендом и преселио се заувек на једно острво у Тихом океану.

Клима на острву била је чаробна, плаже прекрасне, све у свему прави рај на Земљи. А, како се звало то острво? Иво Џима. Ко за њега није чуо? Оно је било поприште једног од најкрвавијих окршаја Другог светског рата између Американаца и Јапанаца. Бизнисмен није успео да побегне од судбине, односно од невероватног закона вероватноће.

Б. Домић

ске изворе, а такође и библијске легенде, истраживачи су закључили да Исус и његови ученици никако нису могли да седе, као код Леонарда, него да су лежали око стола јер се у то време само тако јело.

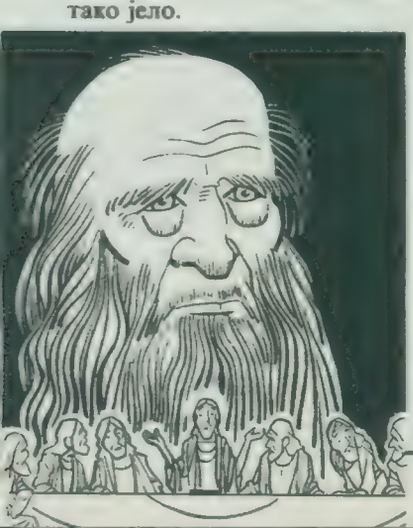

Тим истраживача које предводи амерички научник Џим Флеминг сматра да је суштинско неслагање између генијалног сликара и садржаја Јеванђеља место које за столом заузима Јуда Искариотски. У Јеванђељу по Матеји се каже: „И кад јеђаху рече им: заиста вам кажем: један између вас издаће ме. И забринувши се врло поче сваки говорити му: да нијесам ја, Господе? А он одговарајући рече: који умочи са мном руку у здјелу онај ће ме издати". (Глава 26, ред. 21–23). На Леонардовој слици, међутим, Јуда је насликан готово на крају празничне трпезе што потпуно искључује могућност да он умочи руку у Исусов тањир.

Илустровао: Иванца Кољанин

КАРАЂОЗ, краљ сенки

ЈУЧЕ, ДАНАС, ТОДОРЕ!

1

Карађоз и Хаџиват гестикулирају покушавајући да један другог надмудре. Иначе, Карађоз је увек представник народа и, како то бива у позоришту, по правилу успева да надмудри Хаџивата, богаташа

4

И позориште као и свет остаје на млађима: Хаџиватов и Карађозов син

Позориште сенки је на наше просторе стигло из далеких крајева и давних времена и успело да се одржи. У слици и речи дајемо кратак „лични опис"...

2

Музички трио: Хаџиват, Бебе Рухи и Карађоз

5

Бебе Рухи као двострука личност, по правилу гротескна, или је патуљак или је грбавац

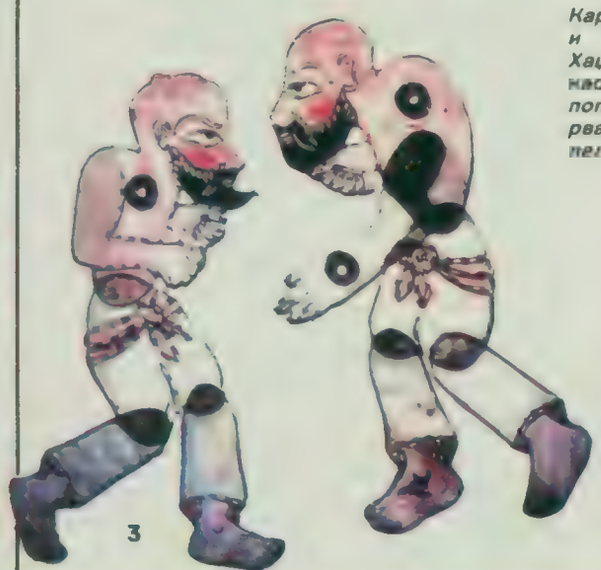

3

Карађоз и Хаџиват као популарни рвачи пеленани

6

Карађоз спреман да се такмичи у поезији и да, наравно, засмеје

Легенда каже овако и немамо разлога да сумњамо у њену веродостојност. Уосталом, реч је о настанку једног позоришта измаштане збиље.

Дакле:

У време владавине султана Орхана (1326–1359) двојици вештих мајстора поверено је да подигну џамију у Бурси. Дунђери Карађоз и Хаџиват су, да би одагнали умор и несносну спарину, по васцели дан причали и натпричавали се. Шале су биле тако успеле да је сваког дана на градилишту бивало све више докони слушалаца који су се од смеха буквално ваљали по прашини. Пажња је свакако годила Карађозу и Хаџивату те није чудо што будућа џамија није одмицала даље од почетка.

Смех је наткрилио малоазијску варош Бурсу, а једини

Лепа и љупка Зене увек је са цветом, симболом красног живота

7

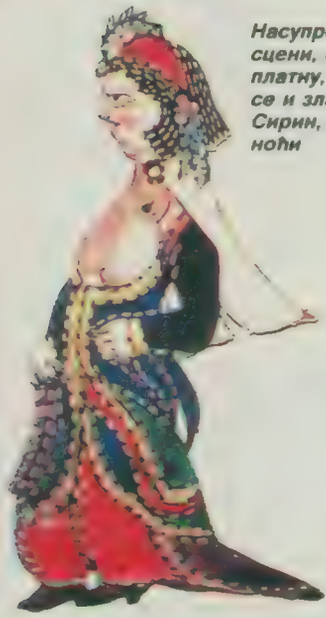

Насупрот њој на сцени, односно платну, појављује се и зла куртизана Сирин, краљица ноћи

8

Лепа сенка из Хиљаду и једне ноћи

9

Војник Зејбек брине о миру и сигурности, али и хвапси многоглагољиве

10

Кицош и лепотан Челебија увек у џепу носи рецепт за сламање женских срдаца

11

Патуљак Тијавки обично усред реченице заспи и почне да хрче

12

Човеколико дрво живота Вакиван важан је експонат на сцени

13

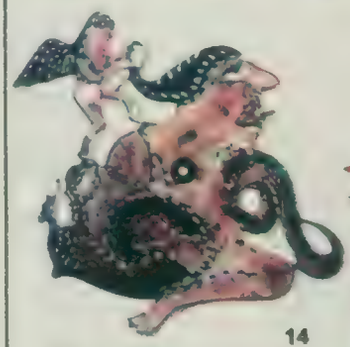

14

Две вечите супарнице, једна је вештица а друга оштроконџа

Ахмет-ага, месар из Анадолије, са секиром као симболом свог заната преко рамена. Његов саговорник је Хусман-ага, са телесином рвача пелинвана

15

Серенада на месечини у ишчекивању осмеха, цвета или марамице

16

которе су тада остајали озбиљни били су наратори – Карађоз и Хаџиват. И, дабоме, султан заједно са турбаном. Јер, завршетку његове задужбине ни из далека се није назирао крај. А дукати су неумитно клизили. Султан зато, сасвим озбиљно, нареди да се двојица мајстора обесе о скелу са које су засмејавали свет.

Ни џелати, међутим, нису успели да пред причама Карађоза и Хаџивата озбиљно схвате своју дужност, те су стално одлагали извршење казне. У међувремену је бес прошао и султана и он се досетио како да му мајстори граде џамију а поданици остану задовољни свакодневним смехотресима. Заповедио је луткару да направи две лутке које ће представљати Карађоза и Хаџивата.

Луткар је ствар решио на дотад посве необичан начин:

17

Да би се девојка удала, најдуговечнији је мираз

18

Цела сцена позоришта сенки исцртана је митским бићима

21

Жена без цвећа је као дрво без лишћа

За наклоност женског срдашцета мора се борити и против џинова. Устреба ли помоћ, ту су Жар-птица и Крвава змија

19

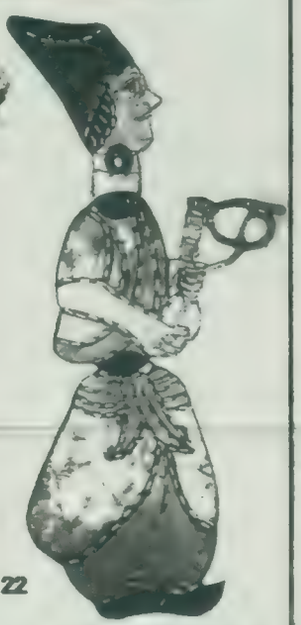

22

У лепом свету шуњају се и ружне сподобе, попут ове подводачице

23

Карађоз као травестит: да би се увукао међу жене, мора да се камуфлира

И из морских дубина вребају свакојаке немани

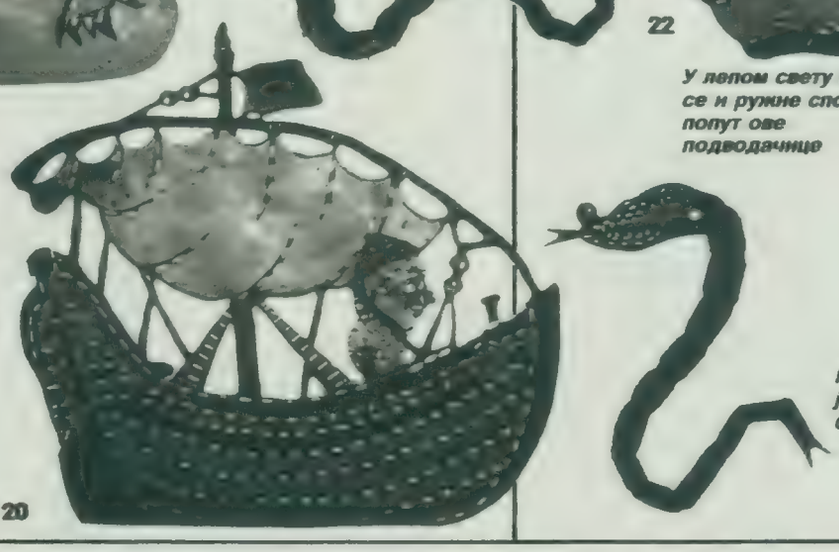

20

Нити има коња без јунака нити јунака без коња

24

Израдио је прозирно платно а лутке, осветљене бакљама, ставио иза. На платну су се појавиле покретне сенке које су распаметиле присутне.

Тако је, каже легенда којој немамо разлога да не верујемо, настало позориште сенки са својим краљем по имену Карађоз.

Са Турцима је стигло до наших крајева и ту, уз штошта пусто турско, успело да остане. Најпопуларније је било у Босни, посебно у Мостару. Да ствар буде занимљивија, играло се пред Карађоз-беговом џамијом, мада тај мостарски бег нема ама баш никакве везе с настанком позоришта сенки.

Главна тема свих ових игроказа била је забава, а касније и сатира. Лутке су говориле оно што се није смело гласно ни помислити. После одласка Турака из Србије позориште се запатило међу Калемегданске зидине и добило сасвим адекватно име – „Куку, Тодоре". Наиме, свака представа се завршавала апсом главног јунака који је причао забрањене приче. Стешњен између двојице пандура, главни јунак је заломагао „Куку, Тодоре!".

Идеју из овог својеврсног позоришта преузео је и наш познати карикатуриста Пјер Крижанић и 1927. објавио серију карикатура под називом „Куку, Тодоре!".

Тодори су наставили да кукају и до наших дана и учествују у свакојаким позориштима сенки, а ми овде нудимо – у слици и речи – краћи историјат. Да се не заборави.

Петар Радичевић

ПЕХОВИ ПАГАНИНИЈЕВОГ УЧЕНИКА

РУКА ИСПАЛА ИЗ КОЧИЈЕ

Зна се шта значи када се за некога каже да је рођен под срећном звездом. Али, под каквом је звездом био рођен Камило Сиворн? Доживео је овације и светску славу, али и толико незгода да је просто невероватно како се све то сручило на једну те исту особу и како је сваки пут извукао живу главу?!

Неке Сиворијеве догодовштине данас звуче као црни хумор или личе на згоде из немих филмова, пошто се ипак увек све добро завршавало. Међу готово кобне незгоде овог виртуоза из Ђенове који је живео од 1815. до 1894. године спада и она која му се догодила на концерту у пруском градићу Кенисбергу 1863. Док је свирао пред очараном публиком, наједном се строваливша завеса испред које је уметник стајао и, са све гарнишном, треснула поклопивши га! Прасак, вриска и цика дама из публике! Сви су скочили и – све се срећно завршило, Сивори је остао читав.

Ни говора да је то био први малер. Десет година пре овога, Сивори је био на гостовању у Женеви где је са пијанистом Мулдером имао напоран програм: осам концерата у три недеље. Једног дивног и ведрог дана, како је сам описао догађај, пошли су у шетњу кочијом, да се одморе и опусте. Друм је, пише виолиниста, био беспрекоран, коњи послушни и мирни и баш ништа их није преплашило кад се кочија из чиста мира превртула! Сивори је незгодно испао и сломио чланак леве руке. Исто се догодило и господи Мулдер, али са десном руком, док је пијаниста успео некако да се дочека на обе ноге и остао неповређен.

Стао на трулу даску

Кад виолиниста поломи руку, то обично значи крај његове каријере и јадни Сивори је, мада су му најбољи швајцарски лекари „наместили" чланак, недељама био у силном страху. Али, све се добро завршило и он је наставио да свира са једнаким успехом.

Но, ђаво не спава, рекли би неки. Усред музицирања, занет извођењем, виолиниста се нашао допола затрпан и пропао под даске позорнице. То се вероватно никада ниједном музичару, па ни глумцу, није догодило осим, разуме се, малерозном Сиворију: пропао је у отвор у коме је шаптач и који је, очигледно, неспретно био покривен даскама од којих је можда нека била и трула.

Камило Сивори је био виртуоз светског гласа на виолини, али у енциклопедији је ушао по невероватном броју незгода које је претурио преко главе и, просто необјашњиво, увек остајао жив

После ове незгоде, срећом опет без последица, Сивори, који је волео да наступа стојећи на средини позорнице, обавезно би пре концерта добро испитао стопалима чврстину дасака које живот значе.

То нипошто не значи да је био сигуран. На гостовању у Хавани догодило му се опет нешто невероватно и што би сваког другог коштало главе, али не и срећног Сиворија. Налазио се у својој хотелској соби када се стропоштала таваница, а пред Сиворијем се створио унезверени станар собе изнад његове. Био је то извесни Енглез који је жустро радио гимнастику, што већ оронули хотел није, изгледа, могао да издржи.

Никоме ништа није било, ако не рачунамо претрпљени страх...

Виолина, јарак и брица

Камило Сивори је имао три виолине, али какве: две Страдиваријеве и једну Бергонцијеву. Њихова вредност је у 19. веку била непроцењива. Разуме се, било би погрешно веровати да су оне могле избећи судбину њиховог срећно-несрећног власника. Ево незгоде која се догодила једној од њих, не зна се којој, а није ни битно.

Било је зимско време. Сивори се журио у Удине да одржи концерт. Седео је у кочији са виолином у наручју, кад одједном тресак, њиштање коња и – нашли су се у јарку пуном ледене воде. Виолиниста се овога пута спретно дочекао на ноге и прошао без озледа, али не и виолина која је испала из кутије. Али, каква срећа! Баш у сеоцету где се ово десило живео је берберин који није, као Фигаро из опере, волео само да пева, него је био страстан заљубљеник у, наравно, виолине. Радо је прискочио у помоћ и Сиворијева лепотица је после брицине обраде звучала као никад...

Све описане догодовштине снашле су Сиворија на путовањима, али то никако не значи да је код куће, у својој Ђенови, био миран. Једнога дана добио је, како се то већ чинило у 19. веку, љубавно писамце од неке обожавателке која није желела да открије своје име. Молила је „славног и вољеног маестра" да у смирај дана дође на одређено место изван града. Ту ће га покупити кочија у којој ће се налазити „она".

Дан је био тмуран, а предвече се стуштила киша. Сивори је узео кишобран и, дотеран, отишао на заказано место. Убрзо се приближила кочија, успорила и готово се зауставила пред њим, а кроз прозор му је још скривена дама пружила руку у рукавици. Сивори је прихватио, али млитава рука остала је у његовој, док се кочија брзо удаљила испрскавши га блатом.

Рукавица је била напуњена струготинама и згужваним папиром. Тек тада је Сивори схватио да је тога дана био први април. Неко се неслано нашалио с њим!

Ово су биле само неке Сиворијеве незгоде. Поменути све значило би написати омањи роман. Споменимо још само да је био жртва низа крађа, а претрпео је и потпуни финансијски крах 1854. године када је морао поново да крене од нуле. И, успео је да се опорави.

Неки историчари сматрају Камила Сиворија за највећег виолинисту 19. века после Паганинија, али он би можда потпуно пао у заборав да игром судбине необична страдања у његовом животу нису била толико упечатљива. Угледна музичка енциклопедија „Грув" посветила му је чак пуна три ступца, где их све потанко описује. Поређења ради, једном Јаши Хајфецу додељен је – само један стубац, а ко још није чуо за Хајфеца, а ко је уопште чуо за Камила Сиворија?

Невероватно, зар не!

М. К.

Илустровао: Бранко Јовановић

ПОЛГИН ПОСЛЕДЊИ МАНЕВАР

Тога дана инструктор летења Олга Шошкић-Миловић полетела је у унапред изгубљену битку са судбином којој се грчевито одупрла кад је посегла и за животом њеног ученика

Рулајући, једрилица је губила брзину приближавајући се оном делу писте где би је, обично, после приземљења неко прихватио за ивицу крила. Овога пута таква помоћ је изостала и једрилица крилом загреба писту и заустави се. Док се извлачио из летелице,Милија Бабовић је видео како трче према њему, али нико није застао. Угледао је и кола која су се упутила у правцу кућа на крају писте.

– Чекајте, шта се догодило... да није Олга...?

Кренуо је и он за њима, али неко га је спречио. Као да још није био свестан свега што му се, који минут раније, догађало у ваздуху, али сви који су били на узлетишту видели су драму и наслућивали најгоре.

Неуобичајен заокрет

За Олгу Шошкић-Миловић, или „Летећу Олгу" како су је одмила звали, у летењу није било тајни. Уз њену помоћ генерације су улазиле у свет једриличарства и пилотирања. Била је једина жена пилот са највишим признањима и дипломама у Југославији. Професор летења, могло би се рећи, иако тог звања у ваздухопловству нема.

Изгледа да је тог 28. маја 1989. године Олга полетела у унапред изгубљену битку са судбином од које је последњим дамарима живота покушавала да отргне свог ученика у једрилици, осамнаестогодишњег Милију Бабовића.

– Небо се над Ивангрaдом тих дана гушило од облака – присећа се Милија.

– Када они устукну пред јаким ветром, онда он загосподари и од летења опет ништа. Био сам матурант и тих дана, без школских обавеза, једино опседнут жељом да се већ једном нађем у једрилици препуштен ваздушним струјама. И напокон, 28. маја срећа се осмехнула нама који смо испред хангара чекали мирно небо да бисмо узлетели. Турбуленцу, како се то каже у једриличарству.

„Утва 75", најпогоднији авион за школску обуку и вучу једрилица као и подизање на жељену висину у зависности од врсте једрилице, већ је била на писти. Прво „дизање" је завршено и откачена једрилица остала је у ваздуху. И летови осталих десетак одвијали су се уобичајено, рутински. Ни мој ни по чему није требало да буде другачији. Већ сам био у „бланику", једрилици чешке производње веома цењеној због добрих летачких особина.

Лаган трзај, кратко рулање и „бланик" се одлепио од писте. Закачен за „утву" пратим њену путању. Нагло убрзање и висина годе ми. Већ сам достигао педесет метара. Још неколико десетина и „утва" ће ме откачити, а онда ћу, надао сам се, налетети на повољну ваздушну струју и покушати да једрим што дуже.

На висини од шездесет метара осетио сам неуобичајен трзај сајле којом је једрилица била закачена за авион. Тренутак касније учинило ми се да се „утва" пропела и под пуним гасом направила нагли заокрет за читавих 180 степени.

Били смо изнад кућа села Пешаца.

Сајла је била откачена

– „Утва" је и даље губила висину, али још нисам наслућивао зашто – прича Милија. – Веровао сам да Олга има разлога за то, можда са авионом нешто није у реду. Али, ваљда би ми дала неки знак. Како сам могао да претпоставим да је срце мог инструктора одбројавало последње откуцаје? Уто се у кабини огласила радио-веза. Усплахирени глас инструктора Небојше запарао ми је уши.

– Милија, откачи сајлу! Брзо, брзо!

Повукао сам ручку и у трену осетио да је лабава. Олга ме је за секунду предухитрила. Ослобођена сајла фијукнула је и нестала негде доле. Колико сам могао да видим из ослобођене једрилице, „утва" је потонула негде према кућама на крају насеља.

Убрзо сам слетео. Причали су ми да сам био у шоку. Сећам се да сам звао оца да дође по мене.

...У међувремену, у „утви" се догађала права драма. Олга је покушавала да избегне најгоре јер је авион био изнад насеља. Бол у грудима био је неиздржив. Са закаченом једрилицом на тој висини и у уобичајеним околностима треба снаге и вештине. Снаге нестаје, онемоћалом руком покушава да повуче ручку и спасе Милију. Зна да ће он, сигуран у њу, касно реаговати. Једрилица је најзад слободна, а онда последњим искрама свести усмерава авион што даље од кровова које готово додирује.

Срце Олге Шошкић-Миловић није издржало. Последње слетање завршила је недалеко од писте.

Вито Недељковић

Илустровао: Бранислав Марковић

BATMAN
Планирано убиство
Усред ноћи трговачки брод из Јужне Африке усидрио је у луку града Тот-Хама...
Био је то дуг пут који би требало ОВДЕ да се заврши!
Живот једне недужне особе сад зависи од мене!
Немеза* би требало да буде баш над овом бродом!
Кад се искрца, без обзира како се прерушио...
...мој ултра-осетљиви гајгеров бројач ће га осетити!
Прича о освети протеже се већ читаву деценију, а настала је с друге стране океана... Осветник је најзад стигао до свог циља, који може да одбрани само БЕТМЕН... Он вреба тајанственог убицу који за собом оставља траг хиљадама километара...
STORY + ART by
FRANK ROBBINS

*НЕМЕЗА – У СТАРОГРЧКОЈ МИТОЛОГИЈИ БОГИЊА ОСВЕТЕ

КОРАЦИ МОРНАРА КОЈИ НАПУШТАЈУ БРОД ОДЈЕКИВАЛИ СУ НА СВЕ СТРАНЕ...
КАД САМ СЕ УПИЈЕО У ОВО ПРЕ НЕДЕЉУ ДАНА, ЈЕДИНИ ТРАГОВИ БИЛИ СУ...

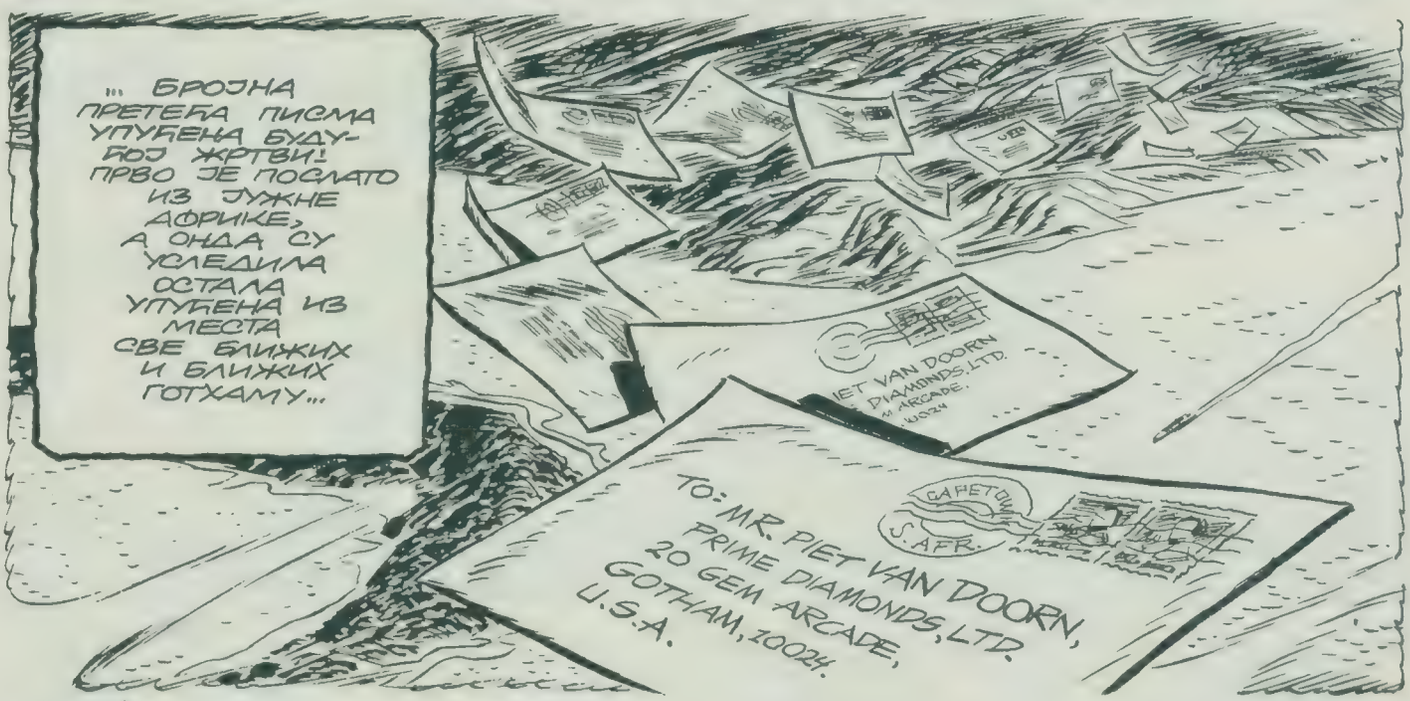
... БРОЈНА ПРЕТЕЋА ПИСМА УПУЋЕНА БУДУЋОЈ ЖРТВИ! ПРВО ЈЕ ПОСЛАТО ИЗ ЈУЖНЕ АФРИКЕ, А ОНДА СУ УСЛЕДИЛА ОСТАЛА УПУЋЕНА ИЗ МЕСТА СВЕ БЛИЖИХ И БЛИЖИХ ГОТХАМУ...
PIET VAN DOORN DIAMONDS,LTD. 20 GEM ARCADE, GOTHAM, 10024
CAPETOWN S.AFR.
TO: MR. PIET VAN DOORN, PRIME DIAMONDS, LTD. 20 GEM ARCADE, GOTHAM, 10024. U.S.A.

БИЛО ЈЕ ЈАСНО ДА НЕМЕЗА ОВДЕ НЕЋЕ СТИЋИ МЛАЗНИМ АВИОНОМ, ВЕЋ ДА ПОЛАКО, СА СПОРОГ ТРГОВАЧКОГ БРОДА ОСМИШЉЕНО МУЧИ СВОЈУ БУДУЋУ ЖРТВУ!

ПРВИ ТРАГ МОГУЋЕГ УБИЦЕ ОТКРИО САМ САСВИМ СЛУЧАЈНО ДОК САМ ПРОВЕРАВАО ОТИСКЕ ПРСТИЈУ НА ЈЕДНОМ ОД ПИСАМА...
ОХО!
2

ОТИСАКА НИГДЕ, АЛИ СУ ОЧИГЛЕДНЕ РАДИЈАЦИЈЕ, ЈАЧЕ НЕГО УОБИЧАЈЕНЕ!
МОЖДА ЈЕ ПОШИЉАЛАЦ ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ГОДИНАМА РАДИО У НЕКОМ РАДИОАКТИВНОМ ПОДРУМУ... РЕЦИМО, У РУДНИКУ УРАНА У АФРИЦИ...
КАЖУ ДА ТИП НЕ ВИДИ НА ЈЕДНО ОКО... ТО ЋЕ МИ ОМОГУЋИТИ ДА ГА ЛАКШЕ ОСЕРАМО!
КАД СЕ БАТ КОРАКА УДАЉИО, МУКЛУ ТИШИНУ ПРЕКИНУЛА ЈЕ ШКРИПА ДИВАЉИЦЕ...
СВИ СУ НАПУСТИЛИ БРОД!
КАКО МИ ЈЕ УМАКАО?
НАЈЕДНОМ, ОПЕТ КОРАЦИ...
ОН ЈЕ!
НЕМА СУМЊЕ!
MIN
MAX
3

СТАНИ, МОРНАРУ!
ООХ! ДЕР БЕТМЕН?!
СТООЈ!
БЕТМЕНОВ ПОВИК НИМАЛО НИЈЕ ЗБУНИО МОРНАРА. ЗАЧАС СЕ СНАШАО И ПРЕПРЕЧИО МУ ПУТ...
ЗА БЕТМЕНА ТО, СВАКАКО, НИЈЕ ПРЕДСТАВЉАЛО СМЕТЊУ...
З... ЗАШТО ЈА?
СТАНИ, НЕМЕЗО, ТВОЈ ПУТ СЕ ОВДЕ ЗАВРШАВА!
4

НАЈН...
НЕЋУ СТАТИ НИ ЗБОГ БАТМАНА НИТИ ЗБОГ БИЛО КОГА!
УХ! ПОМИСЛИХ ДА САМ ПОГРЕШИО, АЛ' САД САМ СИГУРАН...
...НИСАМ УХВАТИО ПРАВОГ ЧОВЕКА...
ОНАЈ КОГА ТРАЖИМ ЈЕ АМЕРИКАНАЦ...
...СЕМ АКО ОВАЈ ТИП НАМЕРНО ДРУГИ ЈЕЗИК!
АЛ' ИМА НЕШТО ШТО СЕ НЕ МОЖЕ ПРИКРИТИ...
НА ДЕСНО ОКО ТРЕБА ДА ЈЕ СЛЕП! А ОВАЈ ГА ЈЕ ОДМАХ ЗАТВОРИО ЗБОГ ЈАКЕ СВЕТЛОСТИ!
?
ПРОПАСТ! НЕМА НИ РАДИЈАЦИЈЕ!
ЗАШТО СИ БЕЖАО МОМЧЕ?
ШТА ЈЕ ОНДА УЗБУНИЛО КАЗЉКУ МОГ БРОЈАЧА?
УХ! ПА ТИ СИ САМО СИТНИ ШВЕРЦЕР ЦИГАРЕТА! ГУНА ИХ ЈЕ ТОРБА!
ПОДБАЦИО САМ! ИЗГУБИО САМ ПРАВОГ УБИЦУ!
ARIEL
5

ВИО САМ СИГУРАН ДА ЈЕ НЕМЕЗА БАШ НА ОВОМ БРОДУ!
ГДЕ САМ ПОГРЕШИО?
ДОК ЈЕ БЕТМЕН РАЗМИШЉАО, ПРОШЛА СУ НЕКА ПОГРЕБНА КОЛА...
ОХ! БРОЈАЧ КАО ДА ЈЕ ПОЛУДЕО!
ОТКУД ОВДЕ ТАЈ ПОГРЕБНИ АУТОМОБИЛ?
БЕТМЕНЕ, ОДВОЗЕ КОВЧЕГ СА ТЕЛОМ НЕКОГ АМЕРА КОЈИ ЈЕ УМРО У КЕЈПТАУНУ!
ПРЕ СМРТИ ПОЖЕЛЕО ЈЕ ДА ГА САХРАНЕ У ЗАВИЧАЈУ... ТО ЈЕСТ ОВДЕ!
СВАКАКО! КАКВА ЂАВОЛСКА ЗАВРЗЛАМА! НЕМЕЗА ЈЕ САВЛАДАЛА СВЕ ЗАМКЕ КОЈЕ СМО ПОСТАВИЛИ! АЛИ, ЈЕДИНО...
...НИЈЕ ПРЕДВИДЕЛА-ИСПИТИВАЊЕ РАДИОАКТИВНОСТИ!
ТЕ НОЋИ ЗАШТИТНИК ГОТХАМА ЈЕ ПОНОВО КРЕНУО У ПОТРАГУ...
САМО ЈЕ ЊЕГОВ МОЗАК МОГАО ДА СМИСЛИ ТАКАВ ПОВРАТАК У ГОТХАМ! КОВЧЕГ ЗА ЖИВОГ ЧОВЕКА...
...КОЈИ ЈЕ НЕСТАО ЈОШ ПРЕ ЈЕДНЕ ДЕЦЕНИЈЕ!
ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ЈЕДНЕ НОЋИ, ПРЕ ДЕСЕТ ГОДИНА, У ЈУЖНОАФРИЧКОМ РУДНИКУ ДИЈАМАНАТА ПОКУШАО ДА УБИЈЕ СВОГ ДРУГАРА...
ПРАВЕДНИК
6

ПОДМУКЛИ НАПАД ГРАМЗИВЦА КОЈИ ЈЕ НАУМИО ДА УКРАДЕ СКУПОЦЕНИ ДИЈАМАНТ СВОГ ДРУГАРА, ТРАГАЧА...

БИЛА ЈЕ ТО ОКРУТНА БОРБА КОЈА ЈЕ СУРОВО ПРЕКИНУТА ПАДОМ НАПАДАЧА...

...ИЛИ ЈЕ БАР ТАКО ИЗГЛЕДАЛО... СВЕ ДОК ПРЕ ТРИ МЕСЕЦА ПИТ ВАН ДОРН НИЈЕ ПРИМИО ПРВО ПИСМО!

СУМЊА У МОГУЋНОСТ ДА ГОТХАМ ПОСТАНЕ БОЈИШТЕ РОДИЛА СЕ...

...ОНОГ ДАНА КАД САМ СЕ ЈАВИО НА БЕТ-СИГНАЛ КОМЕСАРА ГОРДОНА...

МОРА ДА ЈЕ НЕШТО ОЗБИЉНО КАД...

И ТЕ КАКО, БЕТМЕНЕ! УВАЛИЋУ ТИ ВРУЋ КРОМПИР!

РАДИ СЕ О УГЛЕДНОМ ГРАЂАНИНУ И ДОБРОТВОРУ ПИТУ ВАН ДОРНУ!

ВЕЛИКИ ТРГОВАЦ ДИЈАМАНТИМА!

ДА, БАШ ОН... ЈЕДАН ОД НАЈБОГАТИЈИХ ГРАЂАНА ГОТХАМА!
ДОБИО ЈЕ ПРЕТЕЋЕ ПОРУКЕ!
НЕКИ ЛУДАК ИЛИ СТВАРНА ОПАСНОСТ?
ДОРН ТВРДИ ДА ЈЕ СТВАР ТОЛИКО ОЗБИЉНА, ДА ТРАЖИ ЗАШТИТУ ПОЛИЦИЈЕ!
ПОЛИЦИЈЕ? ЗАР НЕМА СВОЈЕ ТЕЛОХРАНИТЕЉЕ?
ВЕОМА ГА ЈЕ УГЛАШИО ТАЈ ТАЈАНСТВЕНИ ОСВЕТНИК ДА МИСЛИ ДА ЊЕГОВИ ЧУВАРИ НИСУ ДОВОЉНИ!
МОЖДА... АЛИ ЖИВОТ ТОГ ТИПА НИЈЕ НИШТА ВАЖНИЈИ ОД НЕЧИЈЕГ КО СЕБИ НЕ МОЖЕ ДА ГИАТИ ЧУВАРЕ!
А НАША ПОЛИЦИЈА ВЕЋ ИМА ДОВОЉНО ПОСЛА!
ЗВАО САМ ТЕ ДА СПРЕЧИШ УБИСТВО, БЕТМЕНЕ!
ДА СПРЕЧИМ УБИЦУ ДА СТИГНЕ ДО ВАН ДОРНА? КАКО ДА ГА ОТКРИЈЕМ?
СТВАРНО ЗАНИМЉИВО!

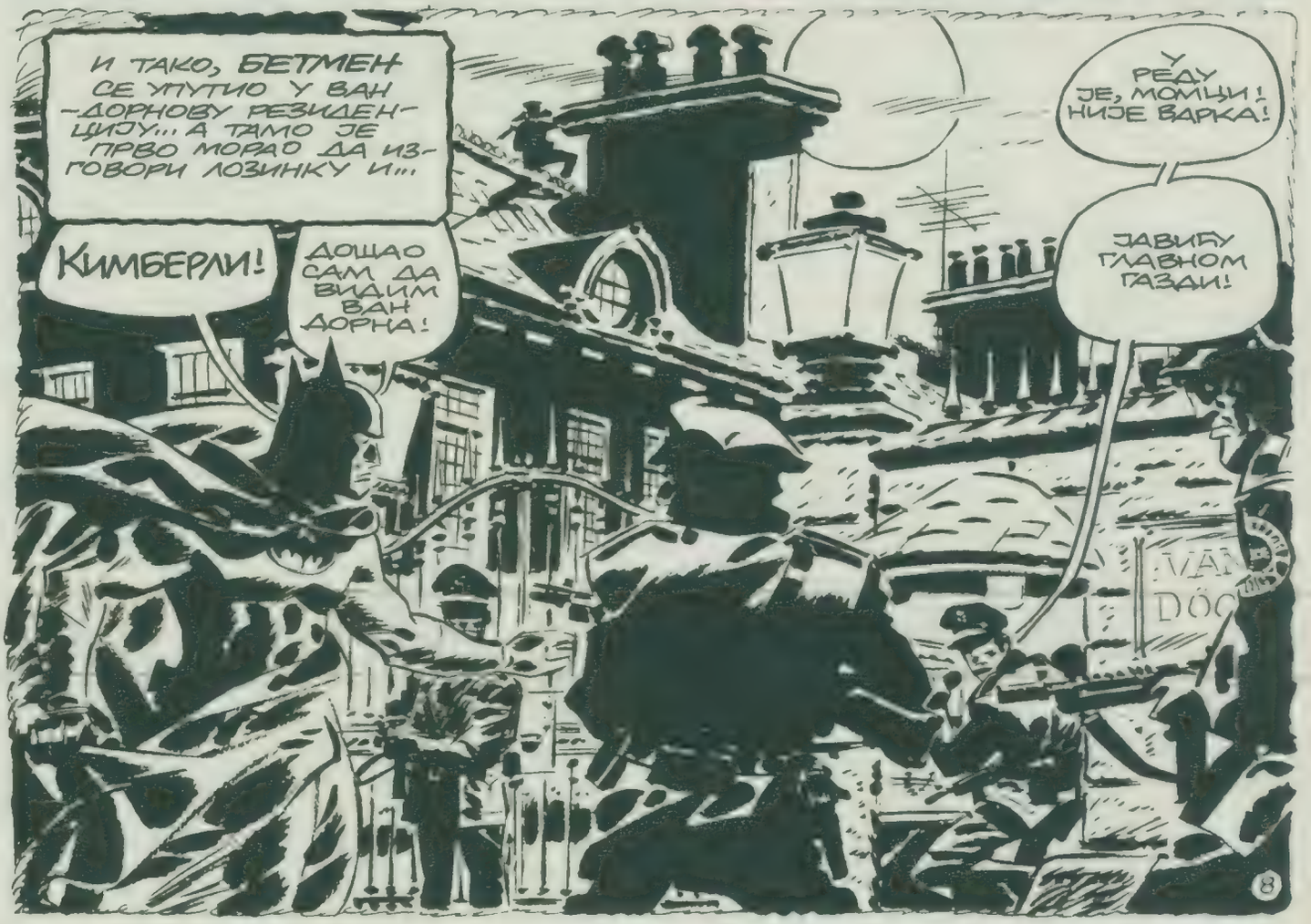
И ТАКО, БЕТМЕН СЕ УПУТИО У ВАН-ДОРНОВУ РЕЗИДЕНЦИЈУ... А ТАМО ЈЕ ПРВО МОРАО ДА ИЗГОВОРИ ЛОЗИНКУ И...
КИМБЕРЛИ!
ДОШАО САМ ДА ВИДИМ ВАН ДОРНА!
У РЕДУ ЈЕ, МОМЦИ! НИЈЕ ВАРКА!
ЈАВИЋУ ГЛАВНОМ ГАЗДИ!
VAN DÓ

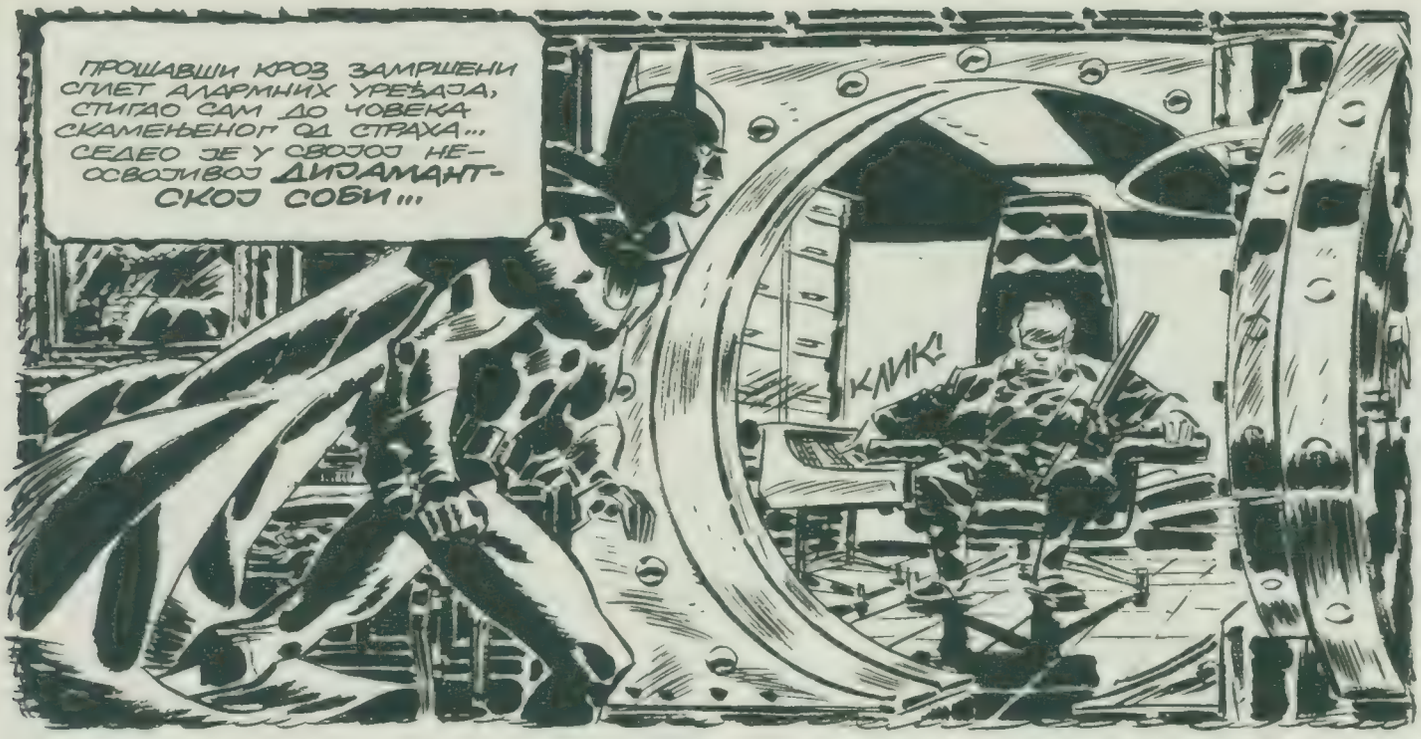
ПРОШАВШИ КРОЗ ЗАМРШЕНИ СЛИЈЕТ АЛАРМНИХ УРЕЂАЈА, СТИГАО САМ ДО ЧОВЕКА СКАМЕЊЕНОГ ОД СТРАХА... СЕДЕО ЈЕ У СВОЈОЈ НЕОСВОЈИВОЈ ДИЈАМАНТСКОЈ СОБИ...
КЛИК!

СРЕО САМ ЈЕДНОМ ОВОГ МАГНАТА НА НЕКОЈ СВЕЧАНОСТИ... ОД ТАДА СЕ ВЕОМА ИЗМЕНИО И ОСТАРЕО...

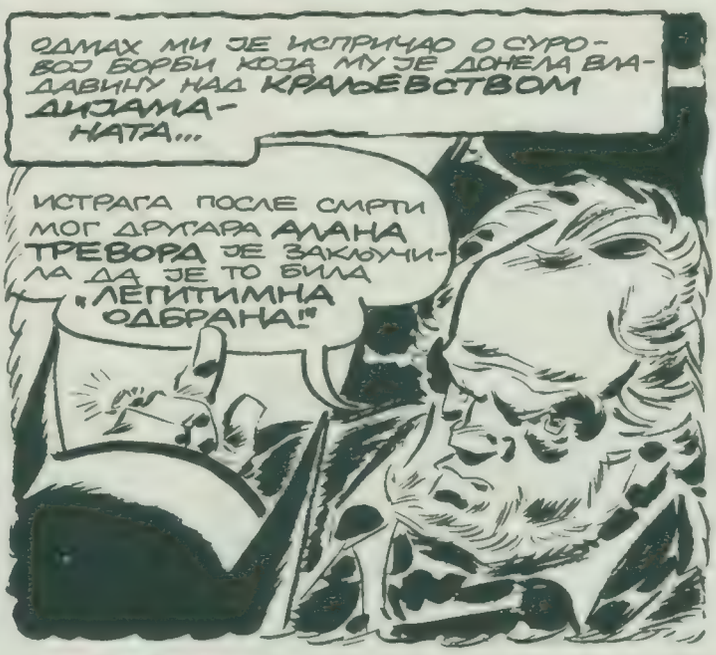
ОДМАХ МИ ЈЕ ИСПРИЧАО О СУРОВОЈ БОРБИ КОЈА МУ ЈЕ ДОНЕЛА ВЛАДАВИНУ НАД КРАЉЕВСТВОМ ДИЈАМАНАТА...
ИСТРАГА ПОСЛЕ СМРТИ МОГ ДРУГАРА АЛАНА ТРЕВОРА ЈЕ ЗАКЉУЧИЛА ДА ЈЕ ТО БИЛА „ЛЕГИТИМНА ОДБРАНА!"

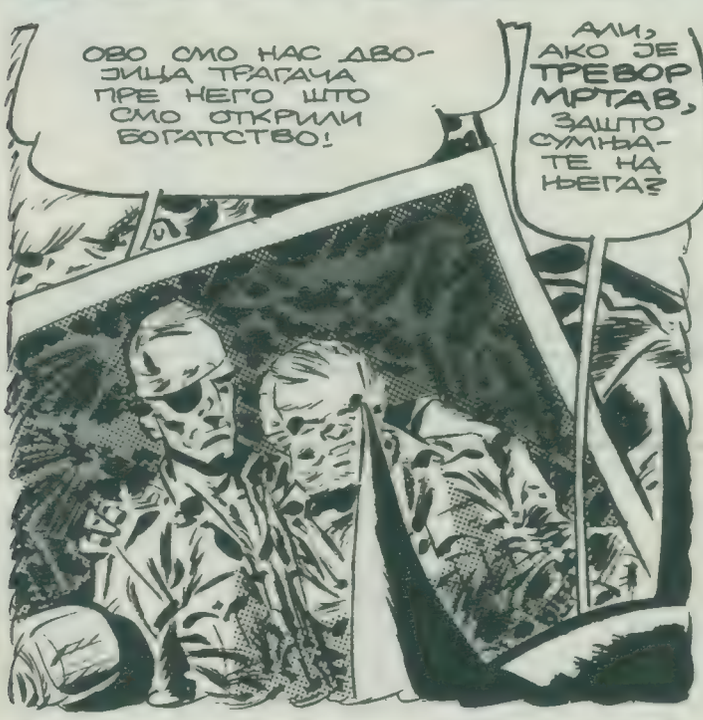
ОВО СМО НАС ДВОЈИЦА ТРАГАЧА ПРЕ НЕГО ШТО СМО ОТКРИЛИ БОГАТСТВО!
АЛИ, АКО ЈЕ ТРЕВОР МРТАВ, ЗАШТО СУМЊАТЕ НА ЊЕГА?

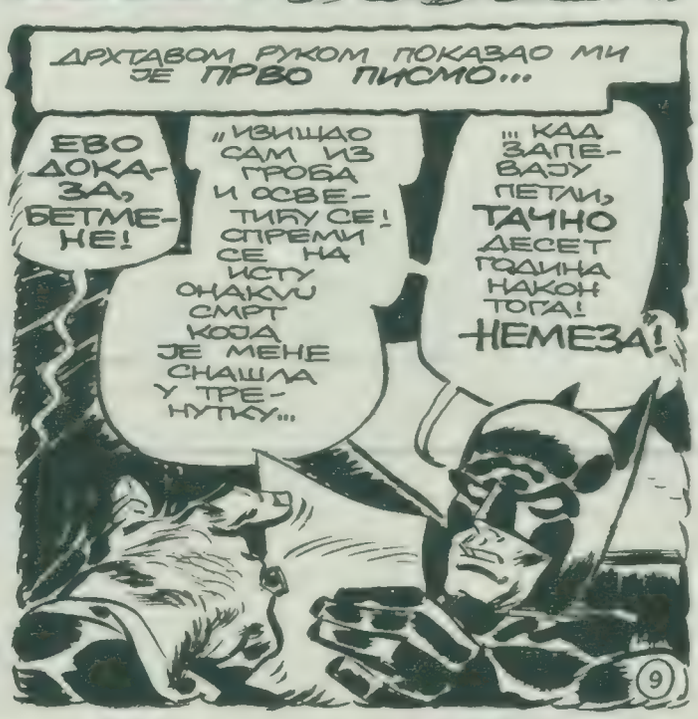
ДРХТАВОМ РУКОМ ПОКАЗАО МИ ЈЕ ПРВО ПИСМО...
ЕВО ДОКАЗА, БЕТМЕНЕ!
„ИЗИШАО САМ ИЗ ГРОБА И ОСВЕТИЋУ СЕ! СПРЕМИ СЕ НА ИСТУ ОНАКВУ СМРТ КОЈА ЈЕ МЕНЕ СНАШЛА У ТРЕНУТКУ...
„КАД ЗАПЕВАЈУ ПЕТЛИ, ТАЧНО ДЕСЕТ ГОДИНА НАКОН ТОГА! НЕМЕЗА!
9

А КАД БЕ КУЦНУТИ ТАЈ ЧАС?
У ОСВИТ ЗОРЕ, У ПЕТ САТИ! ТАЧНО ЗА НЕДЕЉУ ДАНА...
И ТАКО СМО ДОРНА ОПАСАЛИ НЕПРОБОЈНИМ ОБРУЧЕМ... БЛОКИРАЛИ СМО СВЕ УЛАЗЕ У ГОТХАМ...
АЛИ, НЕКАКО ЈЕ ИПАК УСПЕО ДА МЕ НАДМУДРИ!
АКО САД НЕ ЗАУСТАВИМ ТРЕВОРД, ГОТОВО ЈЕ!
СЛЕДИО САМ ПОГРЕБНО ВОЗИЛО...
ОВА ДВОЈИЦА СУ ПОТПУНО НЕДУЖНА И НИ О ЧЕМУ НЕМАЈУ ПОЈМА!
ТРЕВОР СЕ НЕКЕ ДИЋИ ДОК ОНИ НЕ ОДУ, А ОНДА МОРА БРЗО ДА ДЕЛУЈЕ...
AL
ERAL HOME
МАЛО КАСНИЈЕ, У САЛИ ЗА КРЕМАЦИЈЕ...
ПОМОЋУ ГАЈГЕРОВОГ БРОЈАЧА, ЛАКО ЋУ ОТКРИТИ ЊЕГОВ КОВЧЕГ!
ОВО ЈЕ! УНУТРА ЈЕ ЖИВИ ЛЕШ...
...КОЈИ МОЖЕ ДА ЗАПУЦА АКО ДИГНЕМ ПОКЛОПАЦ! ЗАТО ЋУ САЧЕКАТИ ДА САМ ИЗАЂЕ!
10

УСКОРО, МЕСЕЧЕВИ ЗРАЦИ ОБАСЈАЛИ СУ ЛИЦЕ С ПОВЕЗОМ НА ЈЕДНОМ ОКУ...
САД НЕМА СУМЊЕ! ТО ЈЕ ОН!
ТРЕВОРЕ, ДИЖИ ОБЕ РУКЕ УВИС! СМЕСТА!
?!
АЛИ, ДОК ЈЕ ПОДИЗАО РУКЕ, ТРЕВОР ЈЕ СНАЖНО ЗАМАХНУО НОГОМ...
ЧАК НИ ЖИВОТИЊСКИ РЕФЛЕКСИ НИСУ БИЛИ ДОВОЉНО БРЗИ И...
11

НЕТУЈНО И ОДЛУЧНО НЕМЕЗА ЈЕ СКОЧИО КЉ МАЧКА...

И ПРЕ НЕГО ШТО СЕ ЗБУЊЕНИ БЕТМЕН ПРИБРАО...
У... УДАВИЋЕ МЕ!

СНАЖАН ЈЕ К'О БИК, АЛИ МОЖДА ТО НИЈЕ ДОВОЉНО...

ТВОЈИМ ПРЕТЊАМА ДОШАО ЈЕ КРАЈ, ТРЕВОРЕ!

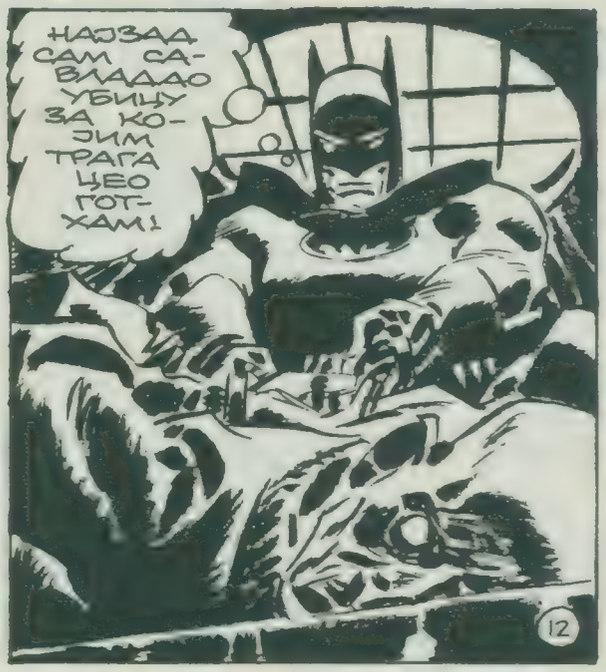
НАЈЗАД САМ САВЛАДАО УБИЦУ ЗА КОЈИМ ТРАГА ЦЕО ГОТХАМ!
12

САМО ПЕТНАЕСТ МИНУТА КАСНИЈЕ...
СЈАЈНО, БЕТМЕНЕ! СКИНУЛИ СТЕ МИ ВЕЛИКИ ТЕРЕТ С ГЛАВЕ!
АЛИ, ВАН ДОРН ЈОШ НИШТА НЕ ЗНА! ТРЕБАЛО БИ ГА ОДМАХ ОБАВЕСТИТИ!
МИСЛИО САМ ДА ЋЕ ТРЕВОР ПРОГОВОРИТИ, АЛ' ОН НЕ ОТВАРА УСТА!
ЕВО, ОВО СМО ПРОНАШЛИ КОД ЊЕГА... ДОКУМЕНТА ПОТВРЂУЈУ ЊЕГОВ ИДЕНТИТЕТ!
НАДАМ СЕ ДА ЈЕ ДОРН ИЗДРЖАО СВУ ОВУ НАПЕТОСТ! АЛИ, САД ГА ШТО ПРЕ ТРЕБА ЛИШИТИ МУКА!
ЦЕНТРАЛА? ОВДЕ БЕТМЕН! ЛОЗИНКА КОХИНОР! ДАЈТЕ МИ ГОСПОДИНА ВАН ДОРНА!
ВЕЗА ЈЕ УСПОСТАВЉЕНА...
МОЖЕТЕ ОДАХНУТИ! УХВАТИЛИ СМО ГА!
Т... ТВРДИТЕ ДА ЈЕ СВЕ ГОТОВО... ДА САМ ОПЕТ СЛОБОДАН?
С ОЛАКШАЊЕМ ОСУЂЕНИКА КОЈИ ПОСЛЕ ДУГОГ БОРАВКА У ЗАТВОРУ ИЗЛАЗИ НА СЛОБОДУ, ВАН ДОРН ЈЕ ОТВОРИО БЛИНДИРАНА ВРАТА...
УХ! ДА УДАХНЕМ СВЕЖ ВАЗДУХ!
КАКО ДА ВАМ СЕ ОДУЖИМ, БЕТМЕНЕ?
ЖИВИТЕ СРЕЋНО И ЗАДОВОЉНО! ТО МИ ЈЕ ДОВОЉНО!
ВАН ДОРН ЈЕ БИО ИЗНУРЕН ОД СТРАХА И ДУГОГ БОРАВКА ИЗМЕЂУ ЧЕТИРИ ЗИДА... ЈОШ НИЈЕ БИО СВЕСТАН ДА ЈЕ СВЕМУ ДОШАО КРАЈ...
ТРЕБА МИ ЈОШ ДУГО ДА СЕ ОПУСТИМ И ЗАСПИМ!
13

ЧАСОВИ СУ ПРОТИЦАЛИ, СУНЦЕ ЈЕ ВЕЋ БИЛО НА ПОМОЛУ А МАГНАТ ЈЕ ЈОШ НЕПОМИЧНО СЕДЕО...
А САД, КАО ДА СЕ НИШТА НИЈЕ ДОГОДИЛО, КАО ДА МИ НИКАД НИЈЕ ПРЕТИЛА ЖИВОТНА ОПАСНОСТ
ИЗНЕНАДА...
ЗВРРР!
А ДОЛЕ, У СОБИ ДОРНОВИХ СТРАЖАРА...
ДА, СИГУРАН САМ, ГОСПОДИНЕ ДОРН! НИКО ВИШЕ НЕ ЗНА НАШУ ЛОЗИНКУ!
ПОШАЉИТЕ ГА ОНДА ГОРЕ... ЈОШ САМ УЗНЕМИРЕН!
ЗАТИМ...
ИЗВИНИТЕ, БЕТМЕНЕ! НИСАМ ВАС ОЧЕКИВАО! ШТА СЕ ДОГОДИЛО?
МОЖЕ СЕ ДОГОДИТИ ДА КОМЕСАР ГОРДОН ДРЖИ ПОГРЕШНОГ ЧОВЕКА И ПОТРЕБНА ВАМ ЈЕ МОЈА ЗАШТИТА!
К... КАКО? ГРЕШКА? ЗАШТО...
НИСМО СИГУРНИ У ИДЕНТИТЕТ ВАШЕГ УЦЕЊИВАЧА!
СМИРИТЕ СЕ! У ПРВИМ ВЕСТИМА ВИЂЕ ОБЈАВЉЕНЕ ТРЕВОРОВЕ ФОТОГРАФИЈЕ!
ЈУТРОС У ПЕТ МАГНАТ ВАН ДОРН ЈЕ УБИЈЕН У СВОЈОЈ КУЋИ У ГОТХАМУ! УБИЦА ЈЕ...
КЛИК!
Ш... ШТА?
14

Б... БЕТМЕНЕ, ШТА ЈЕ ОВО? НЕКА НЕСЛАНА ШАЛА?
ЈА САМ ЖИВ, А ПЕТ ЈЕ ОДАВНО ПРОШЛО!
УХ! УХ! КО КАЖЕ ДА ЋЕШ БИТИ СЛЕДЕЋЕГ ТРЕНУТКА?
НАЈАВЉЕНО ЈЕ ОНО ШТО ЋЕ СЕ УПРАВО ДОГОДИТИ! СХВАТАШ?
ОВА ТРАКА ЈЕ СНИМЉЕНА САМО ЗА ТЕБЕ И ТВОЈЕ ЛИЧНО ЗАДОВОЉСТВО!
ТАЧНО ЗА ЈЕДАН МИНУТ ОВА ВЕСТ ЋЕ БИТИ ТАЧНА И ИСТИНИТА!
КЛИК!
АЛАН... АЛАН ТРЕВОР? МОЈА НЕМЕЗА?
ТАЧНО! ТВОЈ НЕСТАЛИ БИВШИ ДРУГАР... ЛАКОВЕРНИК КОГА СИ ГУРНУО НИЗ ЛИТИЦУ У РЕКУ...
ПОШТО ЊЕГОВО ТЕЛО НИЈЕ НАЂЕНО, НИСИ МОГАО ДА ОДГОВАРАШ ЗА УБИСТВО!
АЛИ, ОН ЈЕ ПРЕЖИВЕО ЗАХВАЉУЈУЋИ СЕЉАЦИМА КОЈИ СУ ТАМО ЛОВИЛИ РИБУ!
ДА... ЖРТВА КОЈА ЈЕ СВЕ ОВЕ ГОДИНЕ ЦРНЧИЛА У РУДНИКУ УРАНА, ШТЕДЕЛА И ПРИПРЕМАЛА СЕ ЗА ОВАЈ ПОВРАТАК У ЖИВОТ...
... ДА БИ ТИ СЕ ОСВЕТИЛА ЗА КРАЂУ БОГАТСТВА КОЈЕ ЈЕ ТРЕБАЛО ДА ПОДЕЛИМО!
15

Н... НЕМОЈ! ДАЈУ ТИ ТВОЈ ДЕО... И ВИШЕ!
НЕ ВРЕДИ! ОНО ШТО САД ХОЋУ, ПАРАМА СЕ НЕ МОЖЕ КУПИТИ!
ТО ЈЕ ТВОЈА СМРТ!
НЕ ТРУДИ СЕ ВИШЕ, ТРЕВОРЕ!
СТОЈ!
СВЕ СМО ЧУЛИ ШТО ТРЕБА ДА ЧУЈЕМО!
БАР ШТО СЕ МЕНЕ ТИЧЕ!
Б... БЕТМЕН! К... КАКО СИ ЗНАО...
... ДА СИ МИ ИЗ АФРИКЕ ПОСЛАО МАМАЦ И ДА СИ ПОКУШАО ДА МЕ НАВЕДЕШ НА ПОГРЕШАН ТРАГ?
ДА! У ГОТХАМУ САМ ВЕЋ МЕСЕЦИМА! ПРОУЧАВАО САМ СИСТЕМ ДОРНОВЕ ОДБРАНЕ!
СКЛОНИ СЕ! НЕ ЖЕЛИМ ТЕБЕ ДА УБИЈЕМ!
И НЕБЕШ!
НА ОВАКО НЕШТО ИПАК НИСАМ РАЧУНАО!
ЗНАМ... ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ТИ ПОСЛУЖИМ ДА ДОЂЕШ ДО ДОРНА!
УСПЕО ВИ ДА НИСИ НАЧИНИО ЈЕДНУ ГРЕШКУ!
16

ГДЕ САМ ПОГРЕШИО? ПОВЕРОВАЛИ СТЕ ДА СТЕ УХВАТИЛИ ПРАВОГ ЧОВЕКА! ЈАВИО СИ ТО И ДОРНУ!
АХА! ЈА САМ И СУМЊАО ДА ПРИСЛУШКУЈЕШ ДОРНОВ ТЕЛЕФОН! ХВАЛА НА ПРИЗНАЊУ!
МАСКИРАО СИ СЕ У МОЈУ ОДЕЋУ, ЗНАО СИ ЛОЗИНКУ И ТАКО СИ ПРОДРО ОВДАМО!
СВЕ СИ ДОБРО ЗАМИСЛИО!
А КАКО СИ ЗНАО ДА ОНАЈ ЧОВЕК НИ-САМ ЈА?
ДОБРО ПИТАЊЕ ИСТО КАО И ОВО: КАКО САМ УШАО ОВАМО И ПРОШАО ПОРЕД СТРАЖАРА...
... КАД СУ ВЕЋ ПРОПУСТИЛИ ЈЕДНОГ БЕТМЕНА!
ДОРНЕ!
ДОРНЕ!
ЈЕ ЛИ МРТАВ?
НИЈЕ МРТАВ..
... АЛИ БЕ УБУДУЋЕ ЖИВЕТИ К'О "МРТВАЦ"! ДОЖИВЕО ЈЕ ТЕЖАК УДАР! ЖРТВА ЈЕ СВОГ СТРАХА И КРИВИЦЕ!
ТО ЈЕ КАЗНА ЗА ОНО ШТО ТИ ЈЕ УМИНИО, ТРЕВОРЕ!
КАСНИЈЕ, У ПОЛИЦИЈИ...
НИСИ РЕКАО ТРЕВОРУ ГДЕ ЈЕ ПОГРЕШИО АЛ' РЕЦИ БАР МЕНИ!
КОМЕСАРЕ, ЗАР БИ ПРАВИ ТРЕВОР ДОШАО У ГОТХАМ С НАМЕРОМ ДА УБИЈЕ...
... А ДА ПРИ ТОМ НЕМА БАШ НИКАКВО ОРУЖЈЕ?
17
КРАЈ

Лице и наличје Јапана

МУЖЕВИ НЕКЕ „Б

У чему је тајна успеха људи којима су три дана одмора у години – превише?

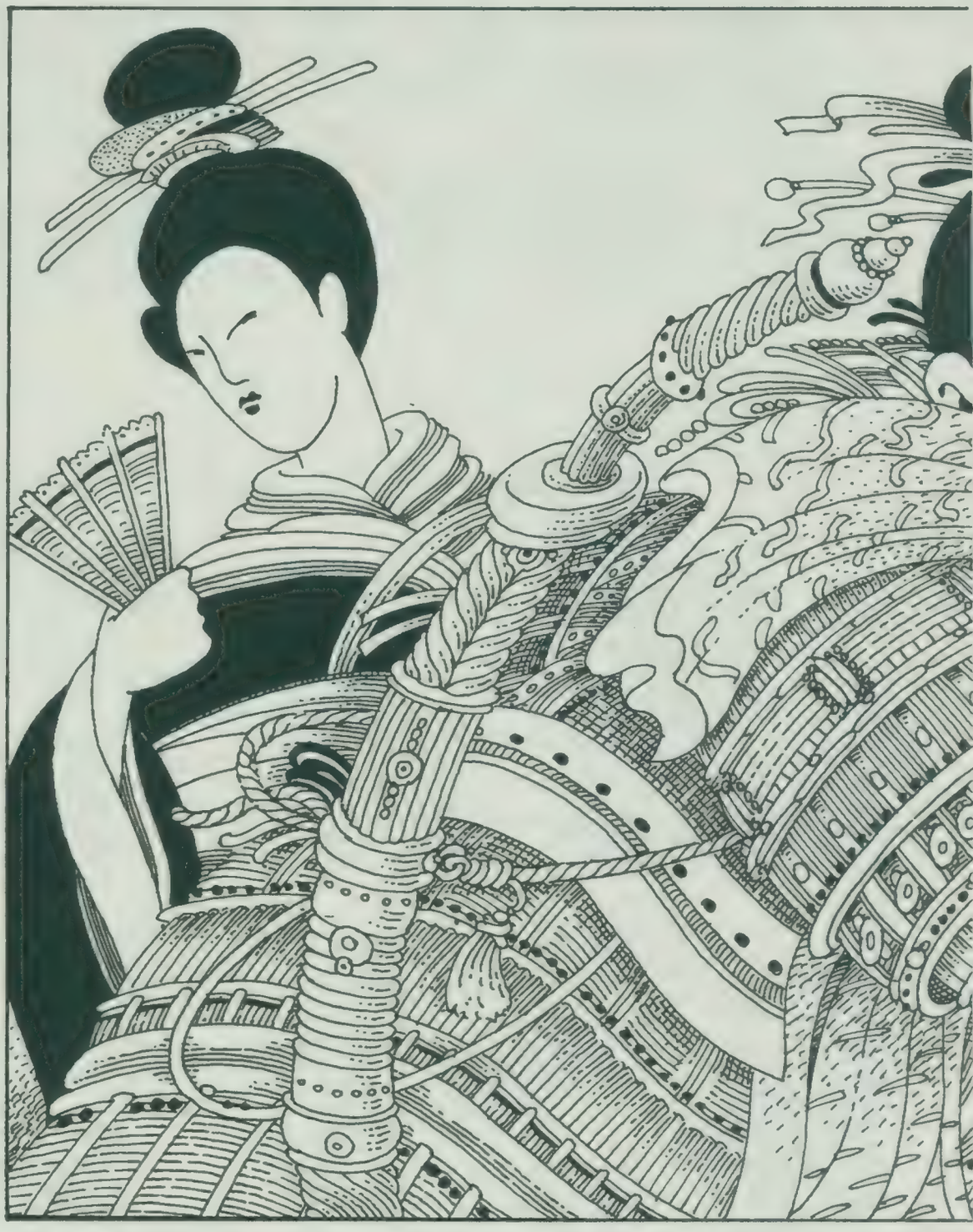

У којој земљи се налазе три највећа предузећа на свету? Којој земљи припада пет најбогатијих светских банака? Ко производи највише аутомобила, највише бродова, највише електронских уређаја, више од половине компјутерских чипова?

Одговор на сва та питања је исти – Јапан. Мада географски невелика, та далекоисточна земља успела је да постане привредни џин. По укупној индустријској производњи једино су САД испред Јапана – а САД имају готово двапут више становника и 25 пута већу територију. Упркос томе, Јапанци немилосрдно „купују Америку". Два холивудска студија вредна милијарде долара већ су прешла у јапанске руке, баш као и најпознатији њујоршки облакодери, или једна трећина пословног простора у Лос Анђелесу.

Јапанци су пронашли „вокмен" и апарат за копирање у боји. Видео-рикордер су пронашли Американци, али сви видео-рикордери који се данас продају у САД јапанске су производње. Европску фото-индустрију јапанска конкуренција готово је потпуно уништила, на тржишту телевизора Јапанци заузимају све већи део, стално отварају нове фабрике аутомобила широм света, док их „Фијат", „Фолксваген" и „Џенерал моторс" затварају. Такву економску експанзију још није постигла ниједна земља откако свет постоји.

Канцеларијске спавонице

Како то успевају? Зна се. Вредни су као мрави, савршено дисциплиновани, упорни, навикнути на рад, послушност и поштовање традиције. Тако бар изгледа стандардна европско-америчка представа о Јапанцима. У основним цртама она је тачна. А ипак, добри познаваоци Земље излазећег сунца знају да и ова слика има своје нијансе и своје наличје.

Узмимо вредноћу. Према рачунима америчког часописа „Тајм", јапански службеници у просеку раде годишње 200 сати више од америчких, а 500 сати више од немачких службеника. Тек сваки трећи Јапанац зна за слободну суботу. Само, сви ти статистички подаци односе се заправо на присуство на радном месту, а не рад.

Неписано правило у јапанским предузећима каже да нико не сме да оде кући пре свог претпостављеног. Ако је шеф одељења амбициозан и пун енергије, па седи у канцеларији до заласка сунца, седе и сви остали чиновници. А да ли раде? То је већ друго питање. У једној анонимној анкети у Токију више од половине испитаника признало је да током прековремених часова читају стрипове, воде приватне телефонске разговоре или сањаре о лепим колегиницама.

Треба имати у виду да од 120 милиона Јапанаца три четвртине живе на густо насељеном острву Хоншу. Станови су веома скупи, тесни и без нарочитог комфора. То је један од разлога што се многи

РАЧНИ ДАН"

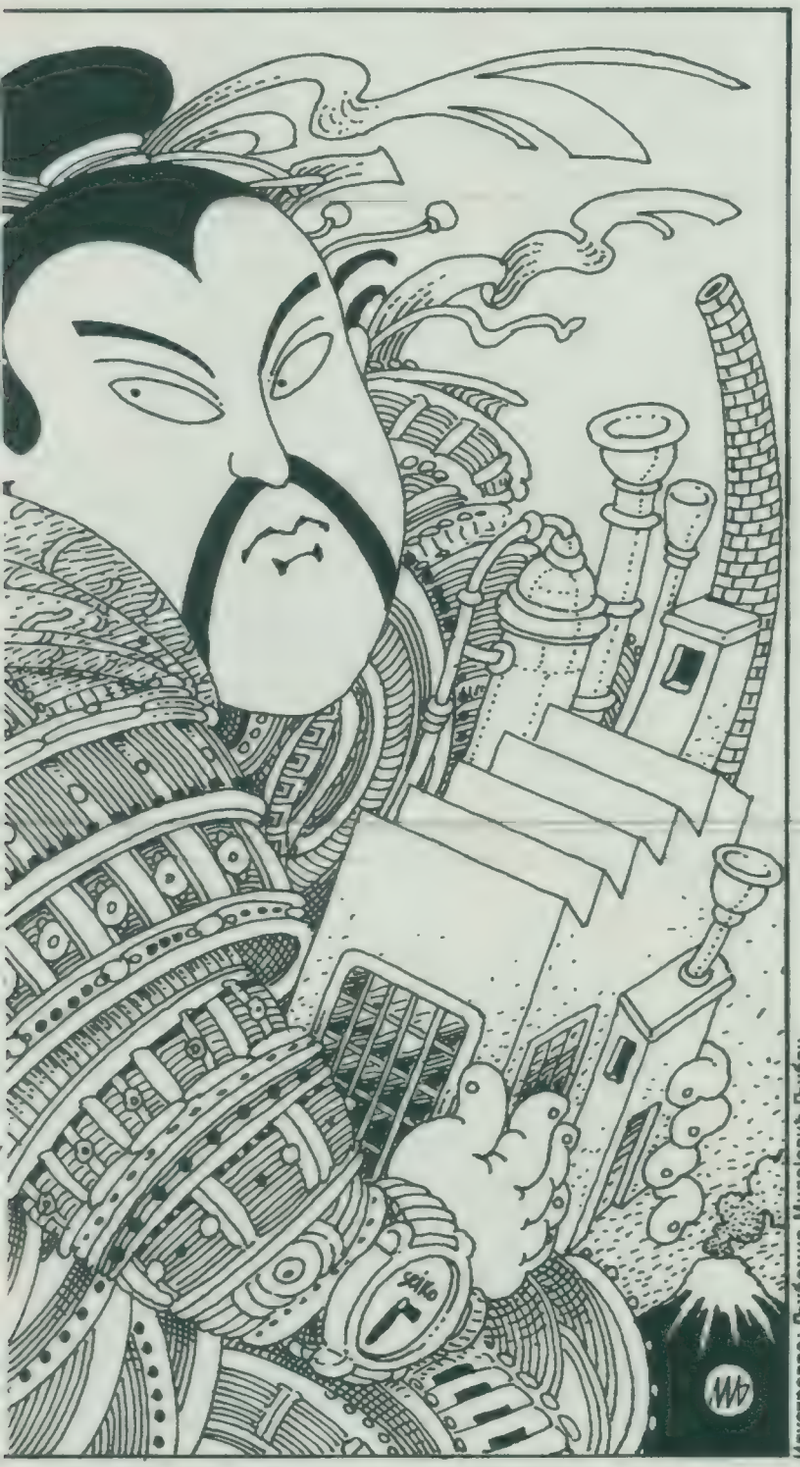

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

службеници не враћају кући ни после завршетка радног времена. Уместо тога одлазе у кафану са шефом и колегама, пију (подоста) и ћаскају. Најчешће о послу.

Те колективне пијанке обично иду на трошак фирме. Предузећима се исплати јер дружење у кафани учвршћује лојалност према послодавцу и колегијалне везе. Многе фирме имају чак и посебне спаваонице, што службенике ослобађа обавезе да се у касне сате, напола ошамућени, враћају у далека предграђа. Боље им је да се добро испавају, па сутрадан ујутру – опет на посао.

Жене се не буне: Јапанке су навикле да и дању и ноћу буду саме у кући с децом. Пре две године јапанско Министарство трговине и индустрије повело је акцију за увођење новог празника названог „Брачни дан". Тога дана се не би радило, а увече би мужеви изводили жене у град (за Јапанце врло неуобичајена идеја). Предлог је наишао на огорчене протесте и убрзо је одбачен.

Може се рећи да запосленом Јапанцу предузеће замењује породицу. Велике компаније имају своје химне, своје униформе, организују колективне вечере и излете, а службеницима гарантују запослење за цео живот. Већина Јапанаца има по закону права на 20 дана одмора годишње, али ретко ко користи више од десет. Боје се да предугим одсуством не преоптерете колеге које их замењују док су они на одмору.

Питање није увреда

Кад је пре три године отворен први јапански „Клуб медитеране", имао је великих тешкоћа због правила да се не примају уплате за мање од три дана одмора. Многим Јапанцима то се чинило предуго. Стручњаци за медицину рада истичу да су одмор и разонода неопходни запосленом човеку, услед чега влада предузима честе кампање за скраћење радног времена, али без много успеха. Једном је био састављен списак од 28 предузећа која је требало јавно похвалити због дугих пауза и издашних одсустава. Половина компанија замолила је да буде изостављена са списка: такве похвале нису им требале.

Дисциплина – то за Јапанце подразумева и строго поштовање хијерархије. Потчињени се дубоко клањају претпостављеном и слушају сваку његову реч. То, ипак, не значи да обичан службеник нема права на критику. Напротив, примедбе и предлози „одоздо" радо се примају и често спроводе у дело.

Противречност? Само на изглед. Да се супротставите шефу, било би незамисливо; чак и да, узимајући реч после њега, кажете „Пардон, ја се не слажем" – изазвали бисте шок међу колегама. Али, ако своје друкчије мишљење изнесете у облику питања, или као подстицај за размишљање, шеф ће разумети и неће се наљутити. Јапанцима је најважније да „сачувају образ". Шефу морате указивати поштовање у сваком тренутку. Заузврат, он се не прави важан и не одваја се од потчињених: на послу седи заједно с њима у великој канцеларији, увече пије с њима за истим кафанским столом.

Ова источњачка вештина „међуљудских односа" делује и на Европљане. У јапанским фабрикама у Енглеској и Велсу радници, дотле навикнути да штрајкују сваки други дан, претворили су се у ревносне и одане трудбенике.

Томе много доприноси и осећање сигурности које пружају велике компаније. Ако једном постанете члан, рецимо, „породице Мацушита", не морате страховати од отпуштања. Ни кад за фабрику наступе лоша времена, неће вас избацити на улицу, само ће вам смањити плату. При том исто смањење важи и за директора и за целу управу фабрике. Овакву праксу јапански привредници нису усвојили из сентименталности, него из економске рачунице. Током шездесетих година велики концерни расли су тако брзо да је завладала неста шица стручне радне снаге. Обећање доживотног запослења било је мамац којим су поједине фирме успевале да стручњаке вежу за себе.

Скупо плаћен успех

И ова слика, међутим, има своје наличје. Пре свега, како је недавно писао један јапански привредни лист, „наше традиције у последње време су уздрмане". Данашња висока технологија захтева посебно школоване специјалисте о које се фабрике отимају, тако рећи, на самом излазу са универзитета. Ови „генијалци", међутим, не желе дуго да чекају на унапређење. Да би се њима направило места, све чешће се отпуштају стари службеници с нижим квалификацијама.

Уз то, појам „предузећа-породице" важи само за крупне компаније. Преко две трећине запослених Јапанаца раде у малим и средњим фирмама, а ове не нуде онакву бригу и негу као економски гиганти. Кад заврши свој радни век, службеник таквог предузећа не добија ни пензију, него само оскудну државну помоћ.

Због свега тога многе Јапанце чека несигурна старост, оптерећена новчаним бригама. Понекад није боље ни онима који су у пуној снази. Проценат самоубица у Јапану необично је висок, расте број оболелих од рака, а потрошња лекова далеко је највећа на свету. У психијатријским болницама лечи се чак четири пута више људи него у САД, да о поређењу са европским земљама и не говоримо.

Сетите се тога кад се следећи пут будете дивили неком „сонију", „никону", „тошиби" или „тојоти". Јапанци постижу заиста невероватан успех, али га скупо и плаћају.

С. С.

NUZINO

Čokoladni preliveni dezert

bogata aroma lešnika i čokolade
poseban ukus
lagan osećaj
za prave poznavaoce kvaliteta

Soko Štark

Nagradna igra

Svakog 1. u mesecu sa Nuzinom u svet. Uputstvo na omotnici.

ФОТОНИ, БЕСПЛАТНО ГОРИВО

ПРОХУЈАЛО СА СОЛАРНИМ ВЕТРОМ

За сада је једрење на сунчевим зрацима само теоријски могуће. Да ли је оно остварљиво и у пракси, знаће се кроз три године за када је заказана прва међународна трка соларних једара, од Земље до тамне стране Месеца

У недостатку новца, Светска свемирска фондација окренула се писаној речи у нади да ће тако доћи до средстава потребних за остварење једног необичног пројекта.

Фондација се нада да ће продајом књиге „Пројекат соларно једро" доћи не само до потребног новца, него и да ће захваљујући њој заинтересовати јавност за мало познати, за сада искључиво теоретски, начин путовања кроз свемир – „једрење" на Сунчевим зрацима.

Такмичарски трио

Идеју да се за путовање кроз свемир искористи метална плоча у облику једра први је још 1924. године изнео совјетски научник Константин Циолковски, оснивач модерне астронаутике. Замисао је једноставна. Честице светлости, такозвани фотони, врше благ притисак на објекат у облику једра који одбија светлост, гурајући га тако даље од Сунца, на исти начин као што ветар дува у бродска једра. Само, за разлику од ветра који је непостојан, Сунце непрекидно зрачи светлосну енергију, односно апсолутно бесплатно погонско гориво.

Председник Светске свемирске фондације Роберт Штеле каже да ће једро на чијој се конструкцији тренутно ради развијати скромну максималну брзину од 120 до 160 хиљада километара на сат с тим што, истиче, треба имати на уму да је ово тек почетак.

То би, укратко речено, била основна идеја. Шта ће од ње бити у пракси, знаће се после међународне трке соларних једара заказане за 1994. годину. Такмичарска листа већ је закључена. За титулу првака бориће се, поред једра Светске фондације, и соларно једро француско-шпанског конзорцијума „Савез за промоцију соларних једара" као и једро јапанског „Савеза соларних једара". Према плану, такмичарску тројку би у свемир требало да лансира ракета типа „Аријана".

Пошто стигну у космос, једра ће се развити и дати у трку. Оно које прво стигне до тамне стране Месеца и одатле на Земљу пошаље снимке победник је. Без обзира на освојено место, једро Фондације ће после овога описати круг око Месеца и запутити се на трогодишње путовање пут Марса.

План је, као што се види, прилично амбициозан. Рачуна се да ће средства од продаје књига покрити тек део од предвиђених четири и по милиона долара, колико ће стајати изградња соларног једра.

Паркинг место – Марс

„Пројекат соларно једро" је збирка научнофантастичних прича и стварних научних сазнања о досадашњем развоју и будућности соларних једара и то из пера познатих писаца као што су Исак Асимов, Артур Кларк и Реј Бредбери.

– Књига нам је много помогла и то не само материјално. Навела нас је да ставимо на папир могуће правце развоја наше идеје о којима раније нисмо ни размишљали – каже Роберт Штеле.

У једном од поглавља се, рецимо, описује огромна корист која би се имала од стварања читавих армада соларних једара. „Да бисте послали људе на Марс, морали бисте да им обезбедите опрему, воду, намирнице и гориво. Соларна једра могла би да послуже као јевтино превозно средство за пребацивање свега тога до Марса и то по неколико година пре него што бисмо тамо упутили људе.

Једноставно, једра бисмо лансирали у космос и паркирали их у орбити. Постојала би чак и могућност да се свемирски путници врате на Земљу пре него што потроше све залихе. У том случају имали бисмо сву ту опрему, гориво и воду који би нас мамили да се поново вратимо горе", каже редактор књиге Дејвид Брин.

Дакле, још три године и трка може да почне...

Припремила ***М. Илић***

Соларно једро за почетак скромна максимална брзина од свега 120 до 160 хиљада километара на час.

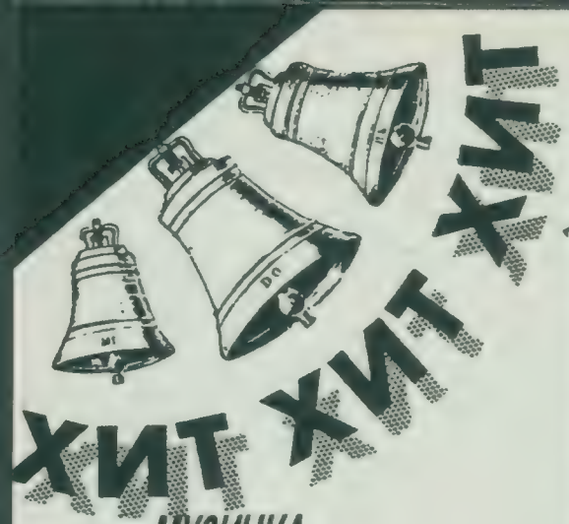

МУЗИЧКА ПОШТА

✉ *Драги Забавниче,*
Напиши ми све што знаш о speed metalu.

Маја из Власотинаца

Speed на енглеском значи брзо и та подврста хеви метала је препознатљива по изузетно брзом темпу и реском звуку гитаре. Званични мото свирке, бар по члановима групе „Slayer", гласи: „Заједно почнемо да свирамо, ако се састанемо негде у песми, у реду, ако не састанемо се сигурно на крају." Њихови текстови су, пре свега, инспирисани социјалним неправдама и ратом. Изразити представници овог правца су групе: „Slayer", „Креатор", „Тестамент" „Death Angel" и други.

●●●

✉ *Драги Забавниче,*
Напиши ми биографију и дискографију групе „Clash".

Драгана

Група је настала 1976. године и већ првим синглом „White Riot" постала предводник панк генерације. Врло брзо су постигли огроман успех, али дошло је до несугласица у групи тако да их је 1982. напустио бубњар Топер Хидон. Тада им се вратио оригинални бубњар групе „Тери Чејмс" кога је касније заменио Питер Хаурд. Током 1983. Мик Џонс је напустио групу и основао „Big Audio Dynamite" а на његово место дошли су гитаристи Винс Вајт и Ник Шепард. Група је престала са радом 1985. године.

Дискографија: „The Clash" (1977), „Give 'Em Enough Rope" (1978), „London Calling" (1979), „Sandinista" (1980), „Combat Rock" (1982), „Cut The Crap" (1985) i „The Story of The Clash" (1988)

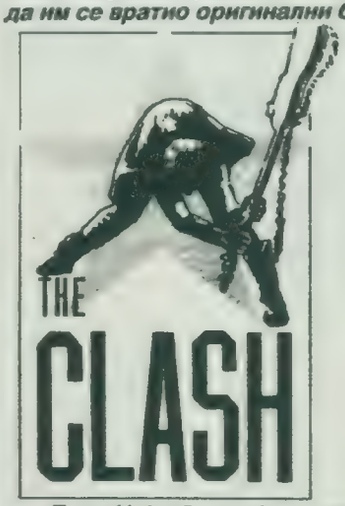

МАДОНА

HANKY PANKY

Come over here...
Some girls they like candy
Others they like to grind I'll settle for the back of your hand
Somewhere on my behind
Treat me like I'm a bad girl
Even when I'm being good to you
I don't want you to thank me
You can just spank me
Some guys like to sweet talk
And others they like to tease
Tie my hands behind my back and I'm in ecstasy
Don't smoother me with kisses
I can get that from my sisters
Before I get to cranky
You better like Hanky Panky
Nothing like a good spanky
Don't take out your handkerchifs
I don't wanna cry
I just wanna Hanky Panky
Please don't call a doctor
'Cause there' s nothing wrong with me
I just like things a little rough
And you better not disagree
'Cause I don't like a big softee
I like someone mean and bossy
Let me speak to you frankly
That's something interesting
My bottom hurts just thinking about you
She wants you to
Treat me like I'm a bad girl
Even when I'm being good to you
Get the picture
That's the way I same into this world
The doctor said „Lady she is a beautiful girl" You gave me your spanky and the doctor smiled So give it up mamma, 'cause I want it

Текст и музика: Мадона
Изводи: Мадона

ТРТЕ-МРТЕ

Дођи овамо...
Неке девојке воле слаткиш
Друге воле да бубају А ја задовољићу се твојом надланицом
негде на мојој позадини
Поступај са мном као да сам злочеста
чак и кад сам ти добра
Не желим да ми захваљујеш
Можеш да ме излупаш
Неки момци воле да се улагују
а други воле да зачикавају
вежи ми руке иза леђа
и ја сам у екстази
Немој да ме гладиш пољупцима
то могу да добијем од својих сестара
Пре но што постанем ћудљива
Боље би ти било трте-мрте
Ништа као добра пљуска
Не вади своје марамице
Не желим да плачем
Хоћу само трте-мрте
Молим те, не зови доктора
Јер ми ништа не фали
Само волим мало жешће ствари
И боље да се слажеш са мном
Јер, не волим велике слабиће
Волим оне зле и главне
Да ти кажем искрено
То је нешто занимљиво
Задњица ме боли и кад само мислим о теби
Она жели
Да поступаш са мном као да сам злочеста
чак и кад сам ти добра
Представи то себи
Тако сам дошла на овај свет
Доктор рече: „Госпођо она је дивна девојчица" Ти си ме пљуснула а доктор
се насмешио Па престани мама
јер ја то волим

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

– Радије бих био пропалица по свом критеријуму, него успешан по туђем. Тешко је живети на тај начин, али увек сам веровао да је важније како привлачиш своју публику него колико успеваш да је привучеш.

Том Вејтс

(Преузето из књиге о Том Вејтсу „Поглед кроз прозор метроа")

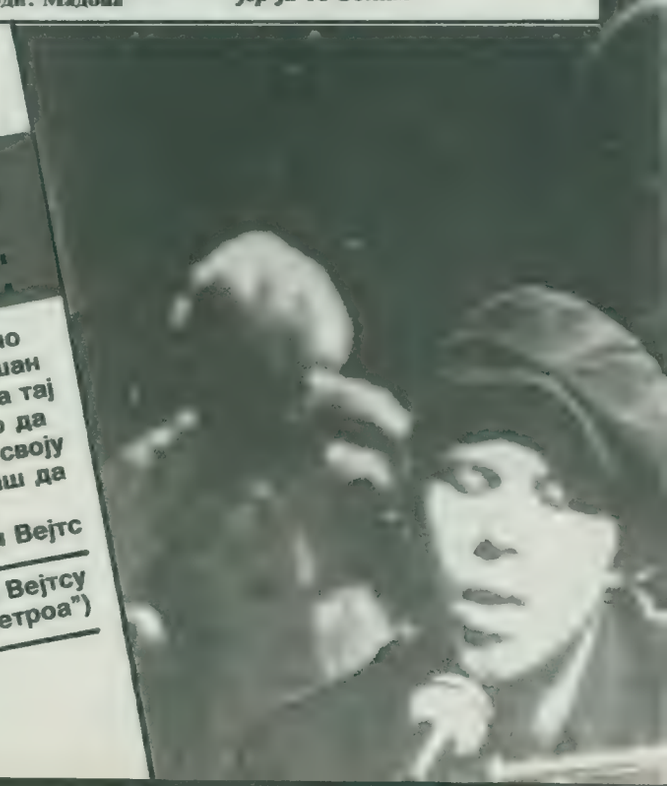

ПРАВО У ЛИЦЕ

Чесни Хоукс, европски одговор на златног дечка Џејсона Донована, сања о томе да се дуго задржи на сцени и да постане познат као Џорџ Мајкл. Да ли ће у томе успети, показаће време

Од самог рођења Чесни је са музиком јер је његов отац Чип Хоукс био у групи „Тремелоус", популарној шездесетих година. У шеснаестој је напустио школу да би окупио групу „Адреналин" а зарађивао је свирајући клавир у баровима. Морао је увече да ради јер је са оцем направио погодбу: ако две године не успе сам да се издржава, враћа се у школу и – због ом снови о музичкој каријери. Свој део усменог уговора испунио је и убедио оца да је без разлога био забринут. Са песмом „Тхе Оне Анд Онлу" стигао је на прво место топ листе. Успео је чак и у Америци.

– Недавно сам био тамо да бих промовисао песму – каже Чесни. – Одлично је прошло. Америчкој публици смучили су се „Нes Кидс Он тхе Блоцк". Предуго су на топ листама и слушаоци траже нешто ново. Наравно, не бих желео да постанем звезда те врсте. Знам да постоји јаз између поп звезде и цењеног уметника и мислим да ћу успети да га прескочим. Песме сам почео да компонујем још са дванаест година. Сећам се једне, звала се „Тхе Маил"" и певао сам о писмима која стижу преко поште. Била је то грозна песма.

Данас слушам Принса, Елвиса Костела и групу „Џејмс". Прошао сам разне музичке фазе. Кад сам имао осам година, убијен је Џон Ленон и то ме је погодило. Плакао сам. Знао сам ко је био Ленон, познавао сам његову музику. „Имеџим" је прва песма коју сам одсвирао на клавиру.

Хоукс је дуго пратио туђе каријере, а данас планира своју. Жели да остане дуго на сцени и свестан је да га чека напоран рад и успостављање сопственог мерила вредности. Укратко, планирао је да се развија слично као што је то чинио Џорџ Мајкл. Јер, управо се Мајкл тако рећи преко ноћи ослободио имиџа „зашећерене" поп звезде и постао цењен аутор.

– Свој први хит написао сам у сарадњи са Ником Кершом и он ми је много помогао саветима. Сад желим да кренем на концерте са својом групом „Адреналин". Волим да наступам уживо, волим то узбуђење. Потребно ми је и да се докажем као композитор. Већина мојих песама можда неће бити тако добра као „Тхе Оне Анд Онлу", али бар пишем са осећајем, а то недостаје већини данашњих аутора.

Најзад једна скромна поп звезда

Тата и мама Хоукс са [illegible]

Ја нисам само дечко који лепо изгледа. Знам да компонујем, да свирам. И зато су моја највећа невоља агресивне обожаватељке. У Манчестеру су ми исцепале кошуљу. Не знам зашто, али девојке са севера су агресивније. Те дванаестогодишње девојчице све време ме бомбардују чиме стигну и како једна скочи на мене, и остале то учине. Нисам баш одушевљен што на тај начин изражавају своја осећања, али драго ми је што им се допадам.

Ипак, свестан сам да таква врста публике брзо налази нове идоле. Мислим, нас обично „носе" само једну сезону. Наравно, то што имам хит сингл најбоља је ствар која ми се десила, то ме је ударило право у лице. Имам осећај да ходам, и ходам, и ходам и не видим светло на крају тунела. А ако ме публика одбаци већ следеће сезоне, ја ћу покушати изнова. Моја филозофија је: ништа није тако важно да би се очајавало. Што год да се догоди, ако сам још жив и дишем, ја сам срећан.

Уређује
др Зоран Живковић

Алберто
Алоро

ДЕОНИЧАР

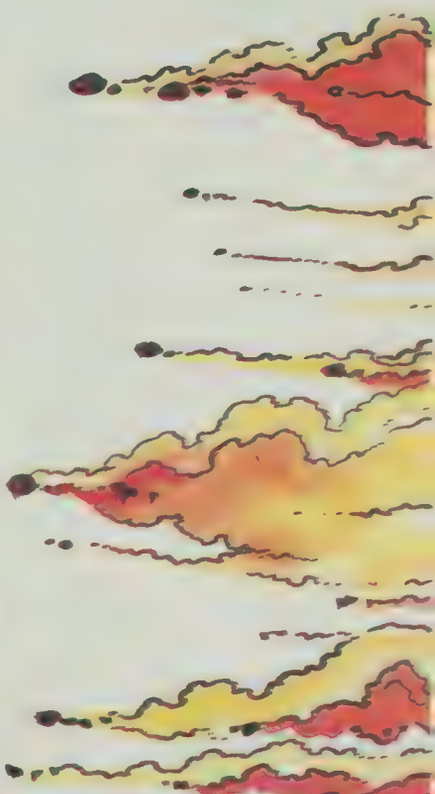

Док је возило према Орлију, Фулар се наједном сетио нечега па рече шоферу:

Жене, реци шефу да летим за Њујорк, не за Калифорнију.

- У реду, инспекторе.

Фулар се сада удобније сместио и завалио у наслон. С лица му је нестао израз напетости. Био је уверен да је решио „случај интелигентних кућа", како је сва штампа већ називала низ узастопних несрећа у различитим деловима света, а које су изгледале необјашњиве. Радио је за осигуравајуће друштво код кога су две куће биле осигуране и које је прво и посумњало да су несреће намештене мада нико није умео да објасни како, а ни зашто.

За пет месеци одлетело је у ваздух или изгорело пет „интелигентних кућа". Две су биле у Калифорнији, две на Азурној обали и једна на Криту. Ни у једној нико није страдао – као да је несрећа бирала време да не направи злочин. То је Фулару одмах пало на памет. Неко је хтео нешто да постигне, а да ипак не окрвави руке.

Фулар је дуго изучавао случај. Власници су, сви одреда, били богаташи, али се међусобно нису познавали. Колико је успео да докучи, нису имали ни заједничких пријатеља, а ни пословних веза. То што је све указивало да је у питању несрећан случај и ништа више Фулару је било најсумњивије. Толико различитих околности не може бити случајност, мора да постоји нешто што повезује ових пет удеса. Био је уверен да ће он открити шта је то, кад-тад. Људски мозак је ипак незаменљив и Фулара нису случајно звали Поаро 21. века!

Не може се рећи да се није нервирао. На случају је радио већ скоро две недеље, а ништа није открио. Догађало му се да по целу ноћ врти све податке на монитору и опет је остајао у истом кругу. Онда је одлетела и шеста кућа, поново у Калифорнији. Док је ишао на место догађаја, синуло му је нешто. Како то раније није уочио? Али, ко би запазио логотип који се на сваком кораку чује и види, познат као добар крај 21. века поново био у моди. Радић јуниор могао је себи све да приушти. Устао је за тренутак са своје фотеље и намештеном љубазношћу обратио се ненајављеним посетиоцима:

Господо?

Фулар приђе столу и једноставно рече:

Ви сте ухапшени, Радићу. Боље не пружајте отпор, иначе вам је олакшавајућа околност што нема жртава осим два добермана у Француској.

Радић је пребледео. Као прикован за фотељу, једва је изустио:

Како..?

Како смо вас открили? Па, тешко! – мирно је говорио Фулар. – Ипак, нема сада потребе да вам то објашњавам. Ако желите, можете ме пратити до Орлија, па ћу вам све испричати у авиону.

Радић је климнуо главом, а Фулар се окренуо ка инспектору Фреду Вателу:

Фреде, ти остани овде и сачекај да Радић обави посао на Берзи. Онда ћете заједно довршити случај.

Фулар је још пре слетања све договорио савршеним „Радић" планетофоном који је увек носио са собом. Инспектор Фред Вателу са два полицајца чекаће га пред седиштем фирме док обави посао на Берзи. Онда ће заједно довршити случај.

Стигао је у седиште „Радић-електроника" тачно према договору. Ушли су у предворје, затим право у канцеларију Џона Френка Радића јуниора, а да се претходно нису најавили. У Америци полиција има овлашћења за то и нико није ни покушао да их заустави. Полицајци су се распоредили с обе стране врата. Вателу је стао на средину просторије канцеларије уређене у ампир стилу који је потпуно одговарао Радићу јуниору.

Фулар је седео у фотељи, а Радић је стајао поред њега. Фулар је на малом уређају у својој актен-ташни ишчитавао податке о фирми које је добијао из централне Интерполове банке података у којој се налазило „све о свакоме". И његова електронска актен-ташна била је производ „Радић-електроника"! Готово да се наглас насмејао кад је то схватио. Знао је да је решио случај већ ту, у авиону. Само још да сврати у Вол Стрит, а затим по америчке колеге који ће морати да обаве хапшење.

Видите, Радићу, малочас сам био у Вол Стриту где се моја претпоставка потврдила. Акције ваше фирме на Берзи веома брзо падају, што није чудо после шест удеса за које је крива ваша извршеног злочина. Све ћу вам испричати, а верујем да и ову господу то занима.

Илустровао: Добросав Боб Живковић

електроника. Али, то сте управо и хтели да постигнете, зар не? Јер, ствар је у тестаменту вашег оца који је добро наслутио да вас бизнис не занима. Ви сте само хтели да живите лагодно, а без обавеза. Уосталом, то вам је било надохват као једном од најбогатијих људи на свету, само да вас тај тестамент не обавезује да не продајете акције. Морали сте, хтели не хтели, да управљате фирмом у којој држите преко 70 одсто капитала.

И онда сте ви, Радићу, дошли на идеју да искористите досетку вашег прадеде, оснивача „Радић-електроника". Признајем да је он то врашки лукаво извео. Али, време у којем је живео ишло му је наруку! Ваш прадеда је последњих година 20. века покуповао, једну за другом, три фирме из некадашњег источног блока, пропале фирме за мале паре. Ђавола пропале! Били су то лажно изведени стечајеви. Прадеда Радић лако их је поставио на ноге и убрзо постао толико богат да су му акције биле овде, у Вол Стриту. Тада је пренео и седиште „Радић-електроника" у Њујорк.

Фулар се окрену Вателу:

– Видите како је то било генијално и подло, колега Вателo. Али, законски је све било исправно и Радићи су постали династија магната. Међутим, господин Џон Френк Радић не воли да управља ни људима ни капиталом. И, шта је могао у ситуацији када га тестамент обавезује да мора то да чини? Сетио се прадединог рецепта и окренуо га наглавце! Одлучио је да своју фирму доведе до стечаја, па када се све распрода, он би опет добио толико новца да до краја живота може само да троши. Јер, после банкрота тестамент више не важи и он је слободан! А једини начин да моћни „Радић-електроник" пропадне јесте, схватили сте и сами: да људи изгубе поверење у њихове производе. Зато је удесио на изглед необјашњиве несреће за које ћемо, уверен сам, сада лако наћи сведоке у инжењерима: исти су у свих шест случајева!

– Можете позвати адвоката – Фулар се опет обратио Радићу који је, запањен и сломљен, седео у ампир фотељи.

– Како сте само све то открили? – једва је изустио Радић.

– Ех! Покушао сам да мислим вашом главом. Чим сам прочитао тестамент, све ми је постало јасно.

После кратке паузе Фулар додаде:

– Видите, Радићу, уверен сам да ће вам успети. Акције су пале до критичне границе, а када се објави да сте ухапшени, бојим се да „Радић-електронику" више нема спаса... Нисам сигуран да вам не завидим – заврши Фулар посматрајући кроз стаклени зид ушће реке Хадсон и милионе треперавих светиљки које су се палиле у смирај дана.

ШАХОВСКИХ МЕРИДИЈАНА

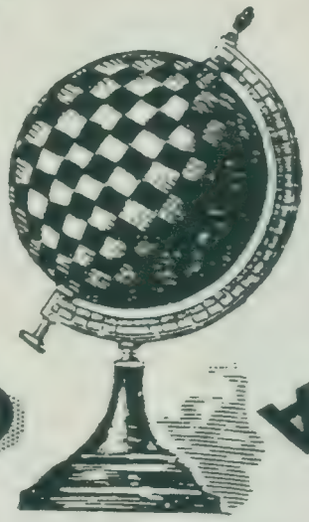

НЕПОЗНАТИ КАВАЛОТИ

Када би данас упитали било кога бољег познаваоца шаха да вам нешто каже о италијанском шаховском маестру Кавалотију (1855-1915), тешко да бисте добили одговор. Зна се да је Кавалоти учествовао на Миланском шаховском турниру 1881. године, али тамо га нема у табели. Један је, последњи, девети на табели, са 1 поеном (1 победа и 15 пораза – турнир је био двокружан) означен иницијалима: „М. С.". Иза тих иницијала крије се човек за чије је име везан проналазак једног противгамбита у Дамином гамбиту (1. d4 d5, 2. c4 e5) који није понео његово име.

На турниру у Милану 1881. Кавалоти је играо тај противгамбит и у турнирској књизи дао основне идеје новог отварања и варијанте које следе после основних потеза. Касније, водећи шаховску рубрику у миланском листу „Илустровани спорт", Кавалоти је, не једном, с поносом писао о свом проналаску, али његово име није ушло у шаховску теорију као име аутора новог отварања.

Као што се у животу често дешава, у шаховској теорији је као аутор противгамбита познат мајстор румунског порекла Адолф Албин (1848-1920) који га је после Кавалотија много пута примењивао и анализирао, па се зове АЛБИНОВ ГАМБИТ. Име Кавалотија пало је у заборав.

ШАХ У ЗАТВОРУ

Шах се игра готово свуда и на сваком месту на земаљској кугли. У та места убраја се и затвор у коме се нађе и понеки љубитељ шаха. Пре неколико година један затвореник из затвора у Рејнбаху послао је писмо редакцији листа „Штерн". У њему је објаснио да је у току свих шаховских догађаја, да прати шаховску литературу и да му је шах помогао да се одвикне од рђавих навика. Уз писмо је приложио и занимљиву партију, коју је он, Аксел Л., добио играјући са једним од својих другова у затвору.

Стручњаци за шах у „Штерну" успели су да се увере да се пошиљалац стварно бави шахом и да прати шаховску литературу. Што се тиче партије коју је послао, утврђено је да она у свему одговара, као јаје јајету, партији велемајстора Д. Шаховића и М. Хербла на међународном брзопотезном турниру у Цириху. Било је очигледно да се поменути Аксел није баш ослободио лоших навика.

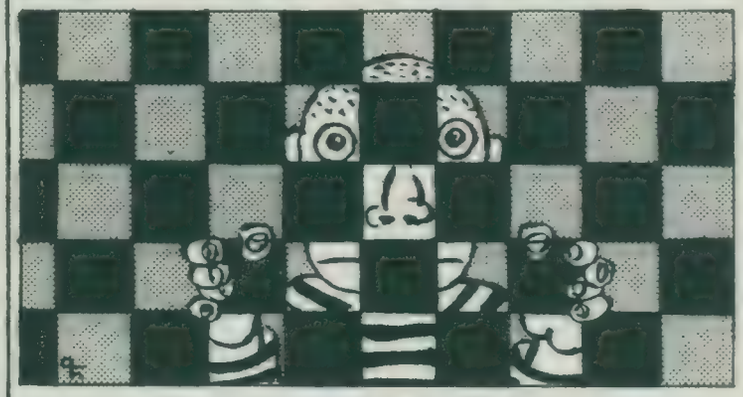

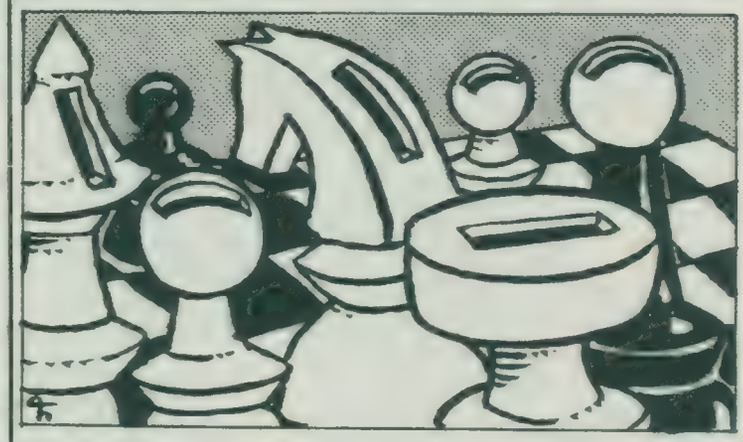

ЈЕДАН МИНУТ - МАРКА

Увођењем шаховских часовника шахистима је време за размишљање на званичним такмичењима ограничено обично на два и по сата за 40 потеза. Ко за то време не повуче одређен број потеза – искључује се без обзира каква му је у томе часу позиција. Тако долази и до неправичних решења јер су многе добијене позиције изгубљене због само неколико секунди.

Да би се то избегло на турниру у Нирнбергу, 1906. године, који се играо поводом 15. конгреса Немачке шаховске федерације и окупио 17 познатих шаховских мајстора (1. Франк Маршал 12,5, 2. Орлих Дурас 11), уведено је занимљиво правило. И када би заставица на шаховском часовнику пала, партија не би била изгубљена због прекорачења времена за размишљање. Играч би добијао за размишљање још пет минута да заврши партију. Али, сваки такав шахиста морао је за казну да плати по једну марку за сваки прекорачени минут размишљања – у корист организатора турнира.

Када су се свели рачуни, многи мајстори имали су позамашан дуг па се одустало од новчаног кажњавања.

Припремио ***Славко Домазет***

Илустрово: Растко Ћирић

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ „ПОЛИТИКЕ"

НОВО! ИЗУЗЕТНО! НЕПОЗНАТО!

ПРЕТПЛАТИТЕ СЕ!

1. Библиотека КАПИТАЛНА ДЕЛА

„ПРВИ СРПСКИ БУКВАР" ИНОКА САВЕ

СЕНЗАЦИОНАЛНО ОТКРИЋЕ! Велелепно дело српске писмености за које се НИЈЕ ЗНАЛО 300 година. Дело које се појављује ПРВИ ПУТ ПОСЛЕ 384 ГОДИНЕ!

КЊИГА ЗА СВАКУ СРПСКУ КУЋУ

„ПРВИ СРПСКИ БУКВАР" штампан је у Венецији 1597. године, откривен тек 1888. године, а у баштину српске културе уврштен тек 1903. После венецијанског издања, мај 1597. године, НИКАДА НИЈЕ ШТАМПАН. Издавачка делатност НИП „ПОЛИТИКА" исправља ту неправду објављујући на 106 страна луксузну, детаљно разрађену, графичким ликовно оплемењену верзију „ПРВОГ СРПСКОГ БУКВАРА".

Ово значајно дело српске писмености, непознато широј јавности, културолошки неафирмисано, научно необрађено, уистину је СЕНЗАЦИОНАЛНО ОТКРИЋЕ! Оно је то не само по свом изузетно раном настанку (у Европи је тада мало народа имало сопствени буквар) већ и по својим МЕТОДОЛОШКИМ СВОЈСТВИМА И ПИСМЕНИМА.

Малобројни истраживачи опредељење ИНОКА САВЕ за ГЛАСОВНУ МЕТОДУ ОПИСМЕЊАВАЊА, непознату у време настанка овог буквара, сматрају правим чудом букварске методологије. Ова метода, која ће бити „прави преокрет у настави читања", биће уведена 200 година после Инока Саве!

ПРВИ СРПСКИ БУКВАР, који се први пут јавља из таме времена, истински је понос српске културе и писмености.

Штампан на луксузном папиру, с реконструисаним и ликовно оплемењеним словима, неопходним објашњењима за савремено читање, ПОЈАВИЋЕ СЕ СРЕДИНОМ ОКТОБРА ове године.

Цена у претплати изузетно повољна – 500 динара.

Продајна ће бити двоструко већа.

Обезбедите се на време!

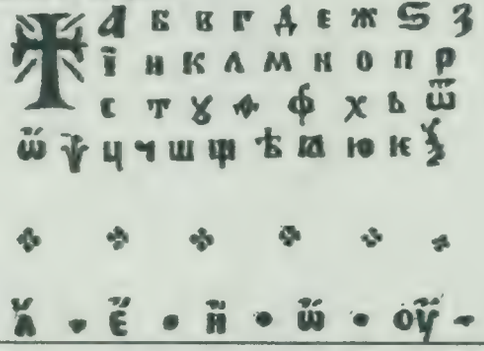

НАРУЏБЕНИЦА

Претплаћујем се на књигу „ПРВИ СРПСКИ БУКВАР" Инока Саве

Прва претплатна цена 500 динара

Име и презиме _____

Улица и број _____

Поштански број, место, телефон _____

Наруџбеницу слати на адресу: НИП „ПОЛИТИКА" – ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ, 11000 Београд, 29. новембра бр. 24

Књига може да се наручи путем телефона 011/323-449 (или истог броја телефакса) и 011/325-182 СВАКОГ ДАНА ОД 00 ДО 24 часа

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

МОЗАИЧНА УКРШТЕНИЦА

Приликом смештања речи из пописа у лик треба да уцртате још три црна поља која су изостављена. Ако сте све добро урадили, у првом водоравном реду добићете име и презиме популарног глумца са слике.

ВОДОРАВНО: АМАЛГАМ, АНАДОЛКА, АПОРЕМ, ДОЧЕК, ЕКАТЕРИНА, ИЗАСЛАНИЦА, ИЈУ, КАЗЕРТА, КОКЕ, КОТАЦ, КРФ, ЛАТАНИ, НА, НОВА ВАРОШ, НОС, ОБЕСТ, ОМОТАЈИ, ПОСЛЕ, ПРЕКИДИ, РАКИ, РОР, СА, СТОН, ТАД, УТОР, ШАМ.

УСПРАВНО: АКАДЕМИК, АЛ, БАТЛИЈА, БОСТОН, ВЕ, ГЛЕДАТИ, ЕМАН, ИГРОКАЗИ, ИСТОРИЧАРИ, КОКОШАР, ЛАЗАРО, ЛАКЕДЕМОН, МАЈКА, МАКАРОНИ, НЕСТАТИ, НОП, ОСЛОНАЦ, ОТОК, ПЕД, ПРОВА, РАТ, СМАК, СТЕНИЦА, СТРУНЕ, УР, ФАР, ША.

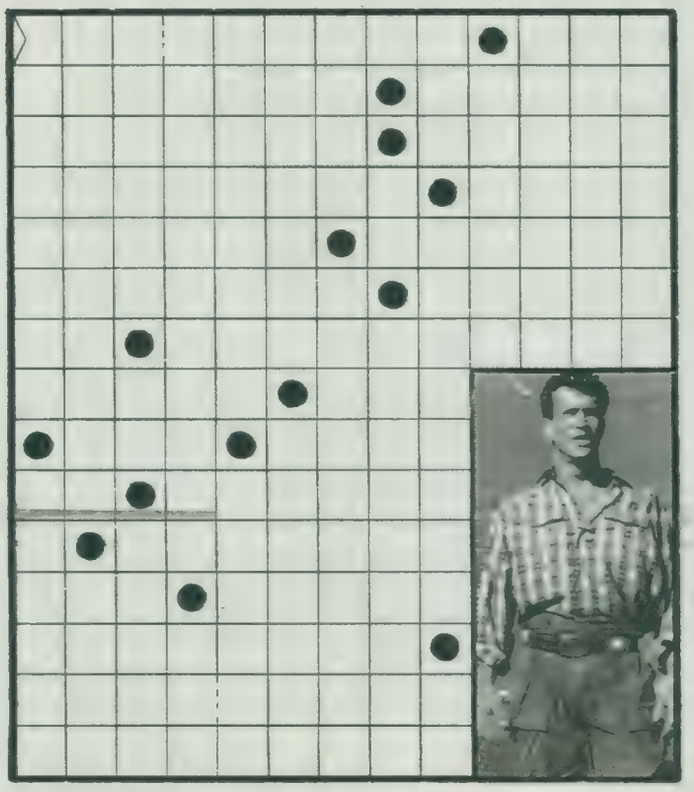

ЗА ОШТРО ОКО

Пронађите део који је одсечен од горње мотке.

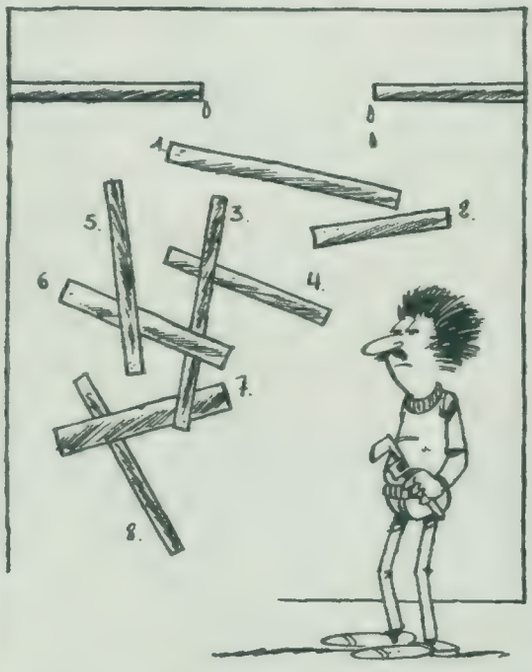

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

Кит који воли ледене воде

МАЛИ „БЕЛИ" ДЕБЕЉКО

Ово је, вероватно, једна породица. Китовски пар увек рађа само једно младунче које брзо расте, али споро одраста!

Зар не изгледа симпатично и добронудно? А колико, у ствари, знамо о њему?

Само је још Ескимима дозвољено да ловe беле китове и то на традиционалан начин, харпунима, јер они то чине да би преживели. На тај начин понако страда незнатан број животиња.

Људи су га вековима ловили да би га готово уништили у последњим деценијама – не харпунима, него загађеном водом, ваздухом и свиме што нас окружује

Када се пре десет хиљада година повукао лед са огромног прекамбријског платоа који се данас зове Квебек, на те обале почели су да пристижу бели китови. Чине то и данас, само што су сада права реткост. Ова област има полуарктичку климу: туда теку ледене морске струје, а зиме су дуге.

Године 1534. француски морепловац Жак Картије доспео је и на ове обале. Француску заставу побо је на тло Канаде и заузео ту земљу за француског краља Франсоа Првог и у том Новом свету открио, на своје усхићење, и нову, до тада невиђену животињу: белог кита! Брзо се испоставило да тај необични кит има одличну маст и квалитетну кожу. Почео је бесомучни лов...

На обалу Квебека, и то у широко ушће реке Сен Лоран која извире из Великих језера, бели китови долазе с пролећем, у јатима. Ранијих векова било их је на хиљаде да би се у наше време толико проредили да је пре три године ова врста доспела на листу најугроженијих. Али, није лов крив за то, уосталом, још од Другог светског рата више се и не тражи китова маст. Овим веселим морским животињама главе је дошла све већа загађеност реке Сен Лоран чији ток носи тоне хемијских отрова из градова и фабрика на њеним обалама.

И тек када су људи запазили да бели китови не само што су права реткост, него умиру на обалама од болести као што је рак, испоставило се да се о овим најмањим китовима готово ништа и не зна.

Воле плодове мора

Имају они, наравно, и своје латинско име Delphinapterus leucas, а спадају у зубате китове као што су делфини, нарвали и уљешуре. Занимљиви су по томе што за разлику од нарвала имају такве вратне пршљенове који им омогућавају да покрећу главу горе-доле и лево-десно. Од осталих својих „рођака" из света китова бели се разликују највише по томе што немају леђно пераје и, нарочито, по боји коже!

Ту елегантну белу кожу, међутим, имају само одрасли китови. Младунци се, слично као и ждребад липицанера, рађају мрки или тамносиви да би постепено почели да „седе", а тек када напуне осам година, што је за њих пунолетство, постају потпуно бели. Канадски Французи зову их „белуга". То је реч коју су некада давно, ваљда још у доба Жака Картијеа, чули од Руса и малчице изокренули. Нама је јасно да она значи - бели, белац.

Одрасли бели китови имају три или четири метра дужине и најмањи су међу врстама ових највећих морских животиња! Тешки су од 350 килограма до једне тоне. Хране се разноврсно и лепо, наравно све плодовима мора: воле они и харинге, и моруне, и лигње, ракове, шкољке... Они, у ствари, толико воле добар залогај да су у стању да зароне и до 300 метара у дубину како би се домогли специјалитета! То говори и о огромној могућности брзог прилагођавања јер знамо колики притисак влада на тој дубини.

Белци, иначе, воле ледену воду, било мора било реке. Живе у целој арктичкој области и појасу испод ње, што значи дуж северних обала Канаде, Аљаске, Совјетског Савеза и Норвешке и Гренланда.

Они су дебелокошци

Како опстају у води која се охлади и до минус два степена Целзијуса? То им омогућава баш маст због које су их људи ранијих векова толико ловили, а која почиње да им се скупља под кожом током јесени. Они, у ствари, толико одебљају да им тај слој сала износи од 2,5 чак до готово 10 центиметара, а његова тежина половина је укупне китове тежине! Али, дебљина их чува не допуштајући да им се тело охлади на мање од 37 степени, што је за китове, баш као и за нас, нормална телесна температура.

Кожа им није необична само по боји, него и по дебљини: десет пута је дебља него код осталих врста китова! Јасно је да ни то није занемарљиво кад је реч о хладноћи и заштити од ње, а поред тога што их кожа греје као добар капут, бели китови „чувају" у њој и залихе витамина Ц. Колико им је важан за здравље, толико им, мисли се, тај витамин чува саму кожу да се не исече када њен власник, што никако није ретко, наиђе на оштру санту леда.

Бели китови изгледају весели, а када су под водом, споразумевају се на само њима разумљив начин испуштајући неку врсту звиждука.

Када се приближи лето, воле да се ваљају по муљевитим и шљунковитим плитким местима на ушћу река и тамо где су јаке струје. То им помаже да скину већ мртве ћелије зимске коже како би им летња што пре израсла. У козметици се тај поступак зове пилинг! А као и већина животиња, пролеће и месец април време је када се бели китови заљубљују и „венчавају". После тога се селе у морска пространства - своја летња пребивалишта. Женке све то време „отежавају", али њихова трудноћа баш је труд: траје пуних 14 и по месеци.

Она рађа само једно младунче дугачко метар и по и не теже од 80 килограма, а често и мање. Али, женка белог кита је добра мајка и доји своју бебу пуних 18 месеци тако да она и те како напредује. Већ на крају прве године достиже две трећине своје укупне будуће дужине. То никако не значи и да ће мали белац убрзо постати велики. Пуних осам година биће му потребно да сасвим одрасте и постане зрео за „брак", а у животињском свету то је неуобичајено дуго време.

Ко зна шта све још од особина и обичаја крију бели китови. Ваљда ће људи успети то да дознају пре него што ове лепе и необичне животиње нестану са наше планете.

Припремила ***М. Крстуловић***

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Коње, ипак, не убијају

У многим филмовима видео сам да коња који сломи ногу обавезно убијају. Мора ли увек тако да буде и да ли коњи који учествују на коњским тркама доживљавају сличну судбину кад им се то догоди?

НЕНА
Бачка Топола

■ ***Коњ је животиња посебне грађе – може да буде тежак и до пет стотина килограма, а сву ту тежину носе веома танке ноге. Када се догоди да сломи ногу, повреда може да се лечи. Али, лечење и операција изузетно много коштају а они који то раде по правилу траже учешће у добити коју ће коњ остварити на хиподрому или као пепиньер, приплодно грло. Код таквих операција ризик је, наравно, велики, али и зарада. Раде се на Западу, али и код нас.***

На Ветеринарском факултету у Београду пре три године извршена је слична операција, и то веома успешно, на ждребету (данас великом и снажном трогодишњем) Фоксу. Само три дана после операције Фокс је стартовао у најважнијој трци свог живота и то успешно. Лекари специјалисти Зденко Милинковић и Бојан Радојевић, уз велику помоћ ветеринара Небојше Поповића, нису тражили никакву добит од Фоксових будућих победа. Фоксов галоп и то што су излечили такву повреду, највећа су им награда.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

МОЗАИЧНА УКРШТЕНИЦА – ВОДОРАВНО: Мел Гибсон, нос, амалгам, обест, Казерта, после, Анадолка, стон, р, раки, латани, омотаји, котац, на, изасланица, ију, и, тад, Крф, коке, са, апорем, т, прекиди, рор, дочек, утор, шам, Нова Варош, екатерина.

ЗА ОШТРО ОКО: број 4.

Метак из града Дум Дум

Пошто се сада много пише и говори о оружју, занима ме како је метак дум-дум добио име и по чему се разликује од друге сличне муниције?

Д. КРАЈЧИНОВИЋ
Добановци

■ ***Дум-дум метак, који се најчешће употребљава као пушчана муниција, састоји се од чахуре и каписле, као и остали меци, и посебног зрна по којем се и разликује од других метака. Наиме, дум-дум метак је снабдевен зрном чија је кошуљица унакрсно засечена на врху, тако да се при удару распрскава и наноси веома тешке повреде. Прва таква зрна произведена су у британској фабрици муниције у индијском граду Дум Дум, у близини Калкуте, по коме су и добила име. Британци су их употребљавали у колонијалним ратовима у Индији, Судану и Јужној Африци (у рату против Бура). Међутим, чим се појавио на ратиштима, дум-дум метак је изазвао негодовање у целом свету.***

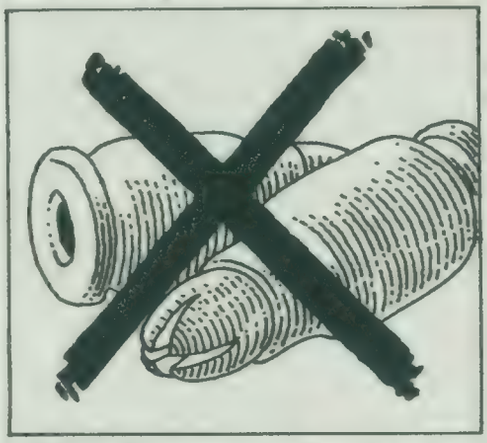

Најпре је званично забрањен у уводу Петроградске декларације из 1868. због тога што се повећавају патње рањених овим метком. Из истих разлога, залажући се за хуманост и у рату, забрањује га 1899. године и позната Хашка декларација. Али, све те забране нису до данас успеле да потпуно избаце из употребе ову страшну муницију. Дум-дум метак употребљаван је и у Првом светском рату мада нема доказа да је било која држава то званично одобрила или учинила. Овим метком пуњене су пушке и у Другом светском рату и у свим сукобима у новије време.

Злато цара Соломона

Откуд израз „злато цара Соломона" и да ли Соломонова острва имају неке везе са царом Соломоном, где се налазе и коме припадају?

С. РЕЦЕПАГИЋ
Приштина

■ ***Када је Шпанац Алваро Мендања 1567. године у југозападном делу Тихог океана открио острва на којима су домороци око врата и руку носили накит од чистог злата, мислио је да је открио легендарну земљу Офир у којој је било злато цара Соломона. Острва су названа по цару Соломону из Библије, одакле и потиче прича о великом и непресушном извору његовог блага.***

За колекционаре старих „Забавника"

Имам „Политикине Забавнике" од првог послератног броја који је изашао 5. јануара 1952. године до броја 2063 од 12. јула 1991. Заинтересовани могу да се јаве на телефон 021/323-905.

* * *

Продајем бројеве „Забавника" од 1984. до 1986. године, као и неке из 1988. и 1990. године.

ТУРИ ГАБОР
ЈНА бр. 43
24000 Суботица

Соломонска острва су вулканска, укупна површина им је 29.800 квадратних километара, имају око триста хиљада становника пореклом Меланежана, по религији хришћана. Главни град зове се Хониара, са тридесет хиљада становника и налази се на острву Гвадалканалу (познатом по чувеној бици из Другог светског рата између Американаца и Јапанаца). Званични језик је енглески и ова држава припада Комонвелту – Британској заједници народа.

Да ли имам равне табане?

Другарица ми каже да се по мом ходу види да имам равне табане и да треба да носим улошке који ће ми помоћи да се то исправи. Како могу да то проверим и како настају равни табани?

РАДМИЛА
Богатић

■ ***Ако мокрим стопалима станеш на под или плочице у купатилу, лако ћеш проверити да ли имаш равне табане. Уколико се на отиску види празнина између јабучице стопала иза прстију и пете, табани нису равни. Ако је та шупљина на отиску стопала попуњена, значи да имаш равне табане. Они настају када два низа мишића изнад средњег дела табана, који чине уздигнути лук, ослабе и попусте па се тај део стопала спусти.***

Равне табане добијају и људи чији посао изискује стајање током рада.

Улошци нису лек за равне табане. Не јачају мишиће, него их, напротив, чине слабијим. Лек су одређене вежбе за мишиће као и то да боса ходаш по песку и шљунку. Саветујемо ти да се обратиш свом школском лекару.

Бујна машта

Недавно сам наишла на израз „писац снажне имагинације", па бих хтела да ми то поближе објасните.

ДАНИЈЕЛА
Ужице

■ ***Према изразу имагинације назван је и цео један књижевни правац – имагинизам – који се у Енглеској и Америци појавио уочи Првог светског рата и чији су главни представници били: Р. Алдигтон, Х. Долитл и О. Хансли. У Русији се овај правац појавио касније, а припадали су му: Јесењин, Шершењевич, Мариенгоф и А. Хусиков.***

Имагинација је, укратко, способност очигледног, односно сликовитог представљања. Тако се за књижевника који има бујну машту каже да је „писац снажне имагинације".

Леопард међу инсектима

Често нађем у цвећу бубамару и, зна се, увек радим оно лет-лет, бубамаро. Међутим, недавно ме у тој игри добро пецнула, као пчела. Моја другарица каже да је то опасан инсект и да је штеточина.

САНДРА
Костолац

■ ***Мало ко не зна малу тачкасту и на изглед доброћудну бубамару. Али, мало ко зна да су њена нежност, питомост и нешкодљивост само привидни. Она је, у ствари, један од највећих разбојника у свету инсеката! По том се нарочито истиче једна врста тамножуте бубамаре која напада и прождире готово све бубе исте величине, као и оне мање. Због ових особина, а и због тамног омотача, називају је леопардом међу инсектима.***

Али, баш због своје прождрљивости и немилосрдности у „двобојима" с другим инсектима, неке бубамаре су врло корисне. Оне нападају и уништавају многе од њих, чак и опасне биљне ваши. На тај начин постају човекови савезници у његовој борби за заштиту усева од ових штеточина. Када је У Калифорнији инсект звани „сан хозе" напао и угрозио плантаже лимунова, стручњаци су утврдили да је једино успешно средство против ове биљне штеточине једна врста аустралијске бубамаре. Увезене су и пуштене на плантажу па је убрзо број штеточина био сведен на разумну меру и плантаже су спасене.

YU ISSN 0032-339X

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2077

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НИП „Политика"
др Живорад Миновић

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Помоћник главног уредника
Славољуб Кецић

Уредник стрипа
Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник
Соња Јашовић

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић.

ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА:
Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић и Радана Весовић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" – редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Месечна 148,00 динара, тромесечна 444,00 динара, полугодишња 888,00 динара, годишња 1.776,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Месечна 296,00 динара, тромесечна 888,00 динара, полугодишња 1.776,00 динара, годишња 3.552,00 динара.
Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП „Политика" – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ – ГОДИШЊА:

САД	USD	152.–
СР НЕМАЧКА	DEM	273.–
ШВЕДСКА	SEK	988.–
ФРАНЦУСКА	FRF	923.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF	235.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НИП „Политика" код БЕОГРАДСКЕ БАНКЕ, Деоничарско друштво, Главна филијала „ИНВЕСТБАНКА" – Београд, на рачун број: 60811-623-63-257310-999-00054, уз обавезну назнаку: ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампање, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Анета Мрцановска, Петра Манџукова 39а, 91000 Скопље –14 година, воли музику и спорт.

Шејла Баздуљ, Трг Републике 19, 72270 Травник –12 година, сакупља постере, марке, салвете и украсна писма.

Марија Павићевић, Сава Бурића 1, 81440 Даниловград –10 година, сакупља салвете, лутке, постере и украсне гумице.

Драган Милић, Републике бб, 32230 –11 година, жели да се дописује са вршњацима

Jasmina Ganibegović, Hauptstrasse 65, 5201 Seekirchen, Ostereich – 14 година, жели да се дописује са вршњацима, навија за Црвену звезду.

Тина Цветковић, Сремска 21/3, 18000 Ниш –13 година, воли музику, дописивање и путовања.

Марија Миливојевић, Сарајевска 10, 31000 Ужице –12 година, сакупља салвете, постере, украсна писма, оловке и гумице, воли музику и животиње.

Жељка Вуковић, Рељковићева 6, 21121 Петроварадин –17 година, воли музику и спорт, сакупља постере.

Марина Стојић, Видици Гл, 59000 Шибеник –13 година, жели да се дописује са металцима и металкама од 13 до 16 година.

Јасна Стефановић, ЈНА 196, 34000 Крагујевац –13 година, жели да се дописује са младима широм Југославије.

Иван Макрагић, Његошева 22, 11000 Београд –13 година, сакупља постере и стрипове.

Ушући кућак

ЧАРЛИЈА БРАУНА ЗАЛЕПИТЕ НА КАРТОН И ИСЕЦИТЕ

ЧАРЛИЈА БРАУНА

ОБУЦИТЕ

ШЕШИР

ПРОСЕЦИТЕ ПО ЦРТИЦАМА

ЗИМСКИ КАПУТ

СВЕЧАНО ОДЕЛО

ПИЖАМА

ПАНТАЛОНЕ ЗА ИГРУ

СПОРТСКИ КОМПЛЕТ

КОМПЛЕТ ЗА ШЕТЊУ

На цртежу 3 приказано је како се праве кикапке од вунице које кете окачити о крајеве очију. За реп закачите конац са папирима.

ЦРТ. 1

ЦРТ. 2

ЦРТ. 3

ОЧИ ПОМЕРАЈТЕ ЛЕВО-ДЕСНО

ЗМАЈА И ОЧИ ЗАЛЕПИТЕ НА КАРТОН И ИСЕЦИТЕ

ПРОСЕЦИТЕ ЗМАЈА ПО ЦРТИЦАМА И ПРОБУШИТЕ ОЧИ (ЦРТ. 1 И 2)

РИБЕ ТЕРАПЕУТИ

Село Кангал у централној Анадолији лежи на висини од 1700 метара. Од Истамбула је удаљено хиљаду, а од Анкаре 518 километара. Област у којој се налази вулканског је порекла, има много извора и прави је рај за „бердвочере". Кангал је у Анадолији познат по једној посебној врсти расних пастирских паса, али и више од тога – по својој бањи, односно извориштy сумпоровите воде у којој се на заиста необичан начин лечи псоријаза, болест која се препознаје по љускавим оштећењима коже и није излечива на традиционалан начин, односно не реагује на уобичајене методе лечења.

Рибе из породице Ciprinida, блиски рођаци мрене и линьака, живе овде у четири мала базена у једној „установи" десетак километара далеко од села, а прилагођене су животу у води чија температура износи око 36 степени Целзијусових. Реч је заправо о две врсте риба које су сваштоједи. Хране се фито и изопланктонима којих у овој води и нема тако много, па су оне баш из тог разлога веома нападне и прождрљиве.

Сваког болесника новајлију који уђе у неки од ова четири базена оне одмах окруже и започињу своју акцију „микроиспитивања". Терапија започиње најмањим рибицама, такозваним „гризачима", величине највише 15 центиметара. Оне уклањају седефасте љуспе тако да површина испод тога остаје отворена за деловање мало већих риба чије су вилице снажније и могу да пробију кожу која у води постаје веома мекана.

У потоку који пролази кроз село такође има риба терапеута

Ништа не боли! – кажу пацијенти купачи. Углавном се осећа лагани свраб који подсећа на микро-пражњење електричне енергије и то онда кад веће рибе почну да гризу. Али и то се догађа само прва три дана лечења.

Истраживања су показала да ове рибе имају људождерске навике – да оне које су слабе или повређене нападају и прождиру остале.

Улози риба у лечењу псоријазе дата је и права мера. Нема ту никаквог тајанственог нити чудотворног деловања. Реч је о лечењу које подразумеав спој риба и воде, мада се користе и одређени лекови. Средина у којој се све ово догађа погодна је за опуштање и повољно делује на психу оболелих што је веома важно. У ствари, долина у којој се налази Кангал богата је зеленилом, далеко је од градске буке и веома близу извориштy митског Еуфрата.

Истраживачи подвлаче да нема ничег необичног ни у чињеници да се рибе одмах окупљају око болесне коже. То је, кажу, због тога што је она мекша и лакша за уклањање. Кажу, такође, да је за потпуну терапију лечења псоријазе неопходно да се у Кангалу остане најмање три недеље, и то три године узастопце.

Д. В.

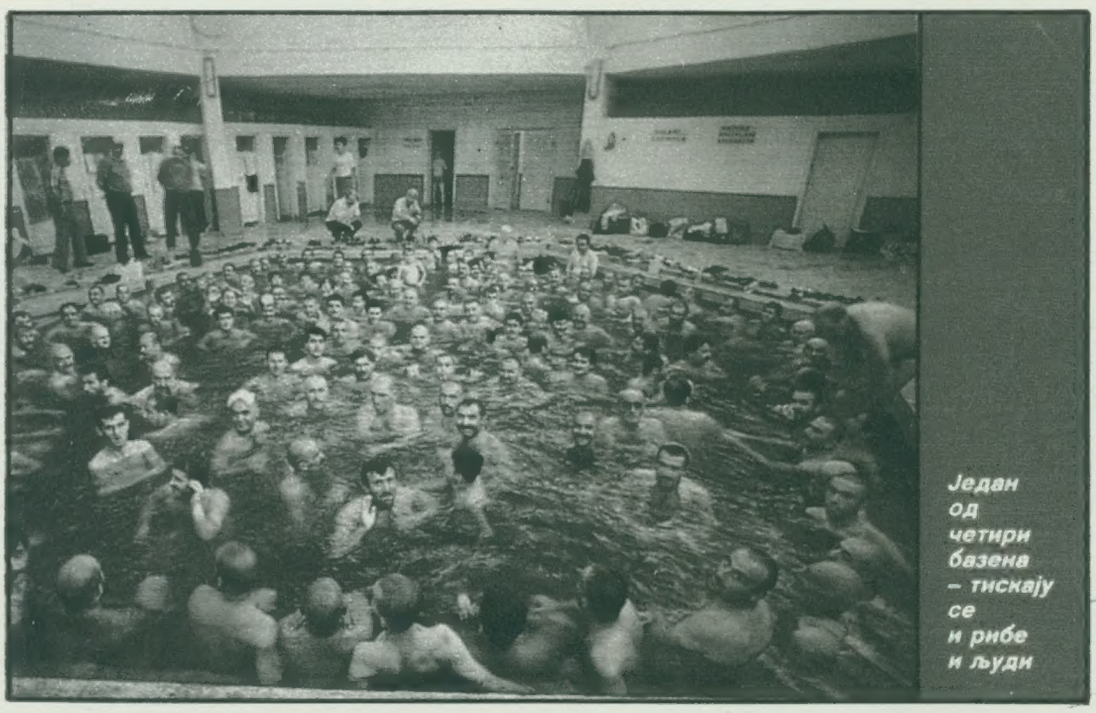

Један од четири базена – тискају се и рибе и људи

Почетак терапије

WALT DISNEY
МИКИ

СТОТКА? АУ! ПА ТО ЈЕ ПРЕСКУПО!
СВЕ ЗА РИБОЛОВЦЕ
БОЉЕ ЈУРИ РОВЦЕ!
ВАРАЛИЦЕ

НАПРАВИЋУ ИХ САМ И ТО СТО ПУТА БОЉЕ!
САМО НЕ ЗАБОРАВИ: ТРЕБА ДА БУДУ АТРАКТИВНЕ ЗА РИБЕ!

ХИ-ХИ-ХИ! МАТЕРИЈАЛА К'О ПЛЕВЕ!

КОЈИ САМ ЈА ГЕНИЈЕ!
АЛАТ
ЛЕПАК

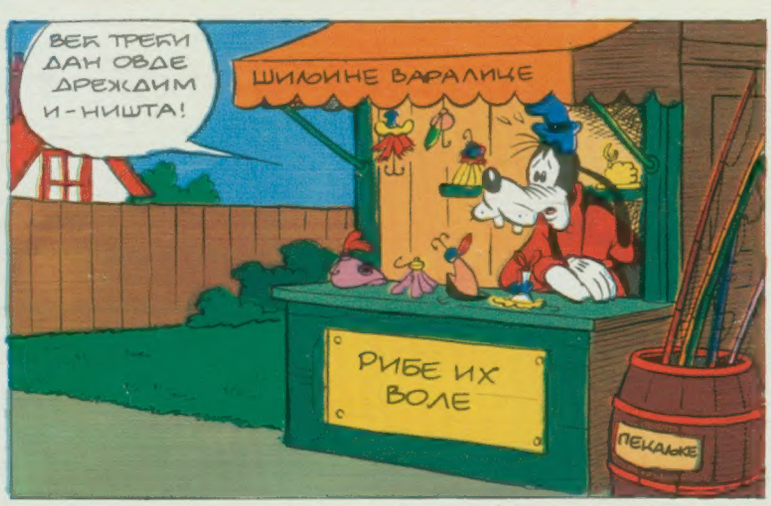
ВЕЋ ТРЕЋИ ДАН ОВДЕ ДРЕЖДИМ И-НИШТА!
ШИЉОИНЕ ВАРАЛИЦЕ
РИБЕ ИХ ВОЛЕ
ПЕКАЊКЕ

ЕАО, ШИЉО! ЈАО, КАКВИ ЦАКАНИ ШЕШИРИЋИ!
2.
РИБЕ ИХ ВОЛЕ
9-16

КАКО СУ ШИК!

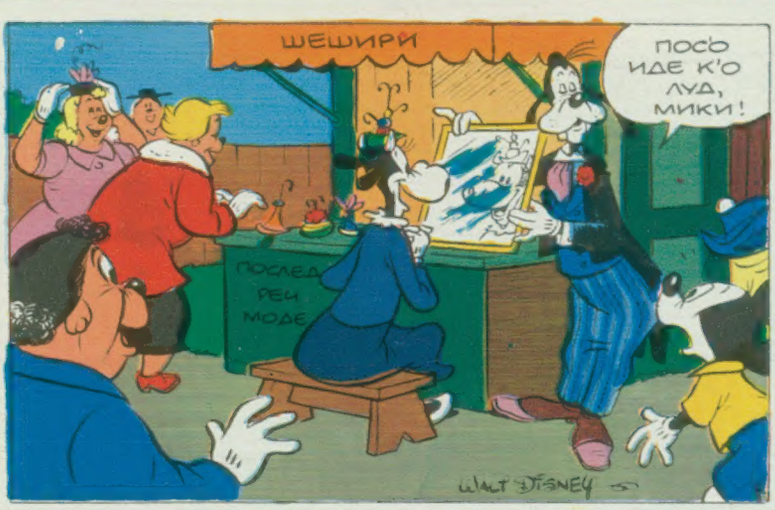
ШЕШИРИ
ПОСЛЕДЊЕ МОДЕ
ПОСО ИДЕ К'О ЛУД, МИКИ!
WALT DISNEY